

Käskkiri 02.01.2019 nr. 1-3/2

Hoolekogu koosoleku protokoll nr 2 05.12.2018

Õppenõukogu koosoleku protokoll nr 3 06.12.2018

Maardu Rukkilille Lasteaia õppekava

SISUKORD

1. ÜLDSÄTTED.....	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDAMINE.....	7
3. LASTE ARENGU EELDATAVATE TULEMUSTE KÄSITLEMISE KORD	11
4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	15
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SUUNAD.....	18
5.1 KÕNE JA KEEL	18
5.2 MINA JA KESKKOND	23
5.3 MATEMAATIKA	25
5.4 KUNST	29
5.5 MUUSIKA	35
5.6 LIIKUMINE.....	39
5.7 EESTI KEEL.....	43
5.8 KORREKTSIOONILINE TÖÖ	44
KULTUURI-HÜGIEENILISED OSKUSED	60
EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE PÕHIMÕTTED	61
LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL.....	63
ERIPEDAGOOG	70
KOOSTÖÖ VANEMATEGA	74

ÜLDSÄTTED

Rukkilille lasteaia õppekava aluseks on Koolieelse asutuse riiklik õppekava, kinnitatud Eesti Vabariigi Valitsuse 29.05.2009.a määrusega nr 87.

Lasteaia õppekava on aluseks rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavadele, laste arengu jälgimisele ning hindamisele. Õppekava korraldab tööd hariduslike erivajadustega lastega, koostööd vanematega ning nende nõustamist õppe- ja kasvatusküsimustes.

Lasteaias õppeprotsess toimub lõimitud mängulise tegevuse kaudu ning õues õppe kaudu vastavuses õppeeesmärkide, kasvatusvaldkondade ning õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraga.

Lasteasutuse liik ja eripära

Lasteaed nr 164 alustas tööd 15.01.1988.a uues spetsiaalselt selle eesmärgiga plaanitud ning ehitatud hoones 12 rühmale. Antud õppeasutus kuulus Tallinna mere- ja kaubasadamale.

Alates 01.04.1992.a on Tallinna mere- ja kaubasadam ümbernimetatud Muuga sadamaks.

Alates 01.01.1993.a oli lasteaed nr 164 üleantud sadama bilansilt Maardu Linnavalitsuse rahvahariduse osakonna munitsipaalomandisse.

Alates 02.07.1997.a on antud koolieelne asutus ümbernimetatud Rukkilille lastepäevakoduks.

Alates 01.06.2002 tegutses hoones Maardu kohaliku omavalitsuse otsusega Rukkilille lastepäevakodu 6 rühma ning Vikerkaare lastepäevakodu 6 rühma.

Vastavalt Rahandusministeeriumi Riigihaldusosakonna kirjale 18.10.2000.a sai Lastepäevakodu Rukkilill nimeks Lasteaed Rukkilill.

Alates 01.09.2001 tegutseb hoones 12 rühma ühe lasteaia üldnimega Lasteaed Rukkilill koosseisus.

Edaspidi on lasteaias toimunud järgmised sündmused

- 01.01.2004.a on avatud Maardu Gümnaasiumi algklasside ruumides 13.sõimerühm;
- 01.10.2004.a on avatud keelekümblyuse rühm;
- 26.09.2005.a on avatud tasandusrühm;
- 01.09.2007.a on suletud keelekümblyuse rühm.

Alates 2008.õppeaastast tegutseb lasteaia 17 rühma, nendest on 12 töötab aadressil Nurga 2 ning 5 rühma aadressil Kellamäe 1. Üks rühm töötab „Hea alguse“ programmi järgi, teised rühmad kasutavad töös selle programmi metoodika elemente.

Alates oktoober 2005 töötab lasteaia tasandusrühm.

Lasteaia peamine eesmärk: ügäkülgne lapse areng ning tema ettevalmistus kooliks, toetades koostöös kodustega lapse individuaalsust, tema arengut, tervist, loomingulisust, kultuurilist ja individuaalset omapära.

Lasteaia sisehindamise eesmärk: tagada lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse vastavus Riikliku õppekava nõuetele.

Lasteaia missioon: toetada perakonda, lubada lapsel saada koolieelne haridus ning õpetada rahvatraditsioonide väärtustamist.

Lasteaia visioon:

Me soovime olla lasteaed, kuhu tahab minna iga laps sest et:

- Siin ta saab mängida ning õppida koos teiste lastega;
- Siin hoolitsetakse tema eest;
- Laps tunneb end turvaliselt ning koduselt;
- Siin on huvitavad mängud, mänguasjad, head kogunud õpetajad;
- Siin oodatakse iga last;
- Siin on võimalik abi ning toetust saada oma lapse probleemide lahendamisel;
- Siin on võimalik individuaalset nõustamist ning abi saada lapse elukeskkonna parendamiseks.

1. ÕPPEKÄSITLUS

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on mitmekülgne ja järjepidev areng tihedas vanemate ja koolieelse lasteasutuse koostöös.

Lähtudes sellest üldeesmärgist, toetab õppe-ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ning emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ning positiivne Mina-pilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Õppe- ja kasvatustegevuse kaudu luuakse lastele tingimusi, milles nad julgeks iseseisvalt valikud teha, otsuseid vastu võtta, vastutust endale võtta, plaanitud tegevuses osaleda, teadmisi ja oskusi omandada nii ruumis kui ka õues.

Lapse huvidest lähtuvad eesmärgid:

1. Luua meeldiv keskkond, mis soodustab lapse igakülgset arengut, aidata lapsel maksimaalselt oma isiklikku potentsiaali realiseerida ning pakkuda vastavalt vanusele sotsiaalset kogemust;
2. Arvestada lapse individuaalsust ning tema arengupotentsiaali;
3. Korraldada õppeprotsessi mängu kaudu;
4. Korraldada lapse vaimne kasvatust nagu aktiivset isiksusjoonte ning käitumisharjumuste vormistamise protsessi;
5. Hoida ning edendada laste tervist. Tagada igale lapsele igakülgset füüsilist ettevalmistust ning aidata lapsel omandada varu häid teadmisi, oskusi ja liikumisharjumusi, mida on vaja igal inimesel elu kestel.
6. Soodustada laste ning nende vanemate Eesti keskkonda integratsiooni; toetada nende huvi eesti keele õppimise, eesti kommete, kultuuri ning olme vastu, arvestades vene kultuuri omapära.
7. Arendada ning toetada laste huvi lähima keskkonna vastu (lasteaed, maardu linn, lähiümbrus, vaatamisväärsused jne.);

8. Koolieelne lasteasutus ja perekond – see on ühine keskkond, kus laps areneb. Tuleb jätkata loominguuline võrdväärne koostöö laste vanematega, mis on eduka ning täisväärtusliku lapse arengi pant.

9. Valmistada ette lapsed eluks demokraatlikus ühiskonnas. Tagada iga lapse edukust, individuaalsust, kuna iga laps võib edukas olla mingis valdkonnas.

Lapsele suunatud metoodika „Hea Algu“, selle põhimõtted:

- laps õpib paremini, kui ta on õppeprotsessist huvitatud ning motiveeritud.
- lapsel on õigus oma arvamust avaldada, oma tegevust planeerida, õppekeskkonda luua:
- laps õpib ümbritsevat keskkonda uurima põhjuslike ja järelduslike seoste kaudu, samuti ka arenemises loomuliku vajaduse kaudu.

Lähtudes sellest õppe- ja kasvatustegevuse realiseerimine põhineb kõikides rühmades põhineb järgmistel põhimõtetel:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise kaitse ja tugevdamine, tervete eluviiside ja harjumuste kujundamine.
- 3) lapse loovuse ja iseseisvuse toetamine;
- 4) mängu kaudu õppimine;
- 5) *digipädevuse alusoskuste kujundamine;*
- 6) lapse ümbritsevasse maailma sh. loodusesse hooliva suhtumise kujundamine;
- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) kodu ja lasteasutuse meeskonnatöö;
- 9) eesti kultuurtraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDAMINE

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1.septembril ning kestab kuni 31.augustini. Suvekuudel (juuni, juuli ja august) toimub õpitud erinevates valdkondades materjali kordamine, eriline tähelepanu on suunatud mängulisele tegevusele. Planeeritakse järgmine tegevus: jälgimistunid, matkad, ekskursioonid, uurimistö. Töö planeerimine rühmades on paindlik ning annab võimalust teha vajadusel muudatusi. Õppe- ja kasvatustöö toimub esteetiliselt ning ohutus keskkonnas/ruumis, luuakse tingimusi nii individuaalse kui ka rühmatöö jaoks. Lasteaed töötab viis päeva nädavas kellaajal 6.30 – 18.30. Puhkepäevad on riiklikud tähtpäevad ning lau- ja pühapäevad.

2.1 ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUST REGULEERIV DOKUMENTATSIOON

1. Õppekava – koostatakse töörühma poolt viieks (5) aastaks, kinnitab seda pedagoogiline nõukogu peale kooskõlastamist hoolekoguga;
2. Lasteaia arengukava koostatakse lasteaia personali poolt kolmeks (3) aastaks. Kinnitab seda pedagoogiline nõukogu peale kooskõlastamist hoolekoguga;
3. Lasteaia aastane tegevuskava koostatakse personali poolt koostöös pedagoogilise nõukoguga. Kinnitab seda pedagoogiline nõukogu peale kooskõlastamist hoolekoguga;
4. Rühma nädalaplaane koostavad iga rühma õpetajad koostöös lastega lasteaia õppekava ning rühma arengukava alusel. Kooskõlastatakse õppealajuhatajaga.
5. Spetsialistide (logopeedid, muusika-, eesti keele ja liikumisõpetajad) kuu- ning kvartaliplaanid koostatakse lasteaia õppekava ning lasteaia tegevuskava alusel. Kooskõlastatakse õppealajuhatajaga.

2.2 ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KAVANDAMINE RÜHMADES

Päevakava

Õppe- ja kasvatustegevus toetub päevakavale, mis vastab laste vanusele ning reguleerib päevarütmi, milles vahelduvad õpetaja poolt plaanitud tegevused: igapäevased, mängulised, õppe- ja kasvatustegevused, vaba aeg.

Nädalaplaan

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel lähtutakse lasteaia õppekavast ning üldistest õppeaasta eesmärkidest. Üldiste rühmaülesannete püstitamisel arvestavad õpetajad rühma laste arengut, nende vanust, huvisid, võimalusi ning vajadusi. Üldülesanded toetavad lastega üldoskuste ning teadmiste omandamist arengualade lõikes. Lähtudes laste huvidest, vanusest, arengutasemest ning individuaalsetest eripärasustest ülesandeid püstitatakse vastavuses lasteaia

õppekavaga. Ülesandeid püstitab õpetaja lähinädalaks kõikide tegevuste lõikes. Liitühmades tegevusi planeeritakse iga vanuse jaoks eraldi.

Perioodil 01.09 – 31.05 plaanitakse tegevust kas üheks või kaheks nädalaks, perioodil 01.06 – 31.08 aga kuuks. Matkad, ekskursioonid rühmades vanuses 4-7 aastat planeeritakse vähemalt kord kvartalis.

Nädalaplaan esitatakse elektroonselt õppealajuhatajale iga reede kl 14.00 kinnitamiseks. Esmaspäeval, kella 9-ks peavad nädalaplaanid olema infotahvilil igas rühmas, et vanemad saaks nendega tutvuda.

Nädalaplaan sisaldab:

- õpetajate nime, laste vanust, kuupäeva;
- nädala eesmärgid;
- nädala teemat;
- lõimetegevuse sisu, tegevuste kirjeldust, kasutatavaid materjale;
- õppe- ja kasvatustöö valdkondi;
- rühmas „Hea Algu“ tegevus planeeritakse arengukeskustes;
- mängulise tegevuse kirjeldustОписание игровой деятельности;
- tööd vanematega.

Rühmas „Hea Algu“ õppe- ja kasvatustöö toimub arengukeskustes, lapsed valivad tegevust oma soovil. Teistes rühmades kavandatakse tegevus alarühmades vastavalt laste arengule, vanusele, omapärasustele. Arvestatakse ka laste soov.

Lapse vanus	Tegevuse pikkus, minutites
1,5-3 aastat	10-15
3-6 aastat	kuni 25
6-7 aastat	kuni 35

Õppe- ja kasvatustöö päevik

Õpetajad ning spetsialistid täidavad päevikut kogu õppeaasta kestel. Kord kuus kontrollib päeviku täitmist õppealajuhataja.

Päevik sisaldab:

1. Andmed vanematest (täidab õpetaja)
2. laste kasv, õpetaja teeb vastavad märkused kaks korda aastas
3. õppetegevuse lühikirjeldus ning analüüs päeva jooksul (täidavad õpetajad ning spetsialistid vastavalt läbiviidud tegevusele).

Erivajadustega lapsed

Pidev laste arengu jälgimine ning tulemuste dokumenteerimine rühmades lubab meil välja selgitada lapsi, kellel on erivajadusi. Õpetajate, vanemate ning logopeedide koostöös selgitame need häired veel varasemas eas, loome nendele lastele arenguks vajalikke tingimusi ning vajadusel suuname need lapsed spetsialistide juurde. Erivajadusega lapse arengu toetamine, sealhulgas ka andekate laste arengu toetamine, on lasteaias kollektiivne töö, mille läbiviimise eest vastutab õppeasutuse direktor. Lasteaia logopeed korraldab iga õppeaasta alguses kõikide laste kõne arengu uuringut, teeb vastavad märkused päevikutes ning esitab direktorile kirjalikult laste kõne arengu uuringu tulemused. Logopeed esitab vanematele informatsiooni nende laste kõne arengu kohta, kellel on vaja logopeedilist ravi hiljemalt 31.05. Vajadusel õpetaja konsulteerib andekate laste vanemaid sellest, kuidas toetada nende laste arengut. Vajadusel antakse vanematele ka informatsiooni, kuidas taotleda lapse lasteaias viibimise pikendamist. Laste jaoks, keda on otsustatud jätta pikemaks perioodiks lasteaeda, koostatakse koostöös õpetajatega individuaalne arenguplaan. Laps erivajadustega suunatakse tasandusrühma komisjoni otsuse alusel. Tasandusrühmades on ette nähtud õppetegevus logopeediga, forontaalselt rühmas ning alarühmades. Lasteaed toetab ka perekondi erinevate keeleliste ning kultuuriliste kommetega, samuti aitab eesti kultuuri ning keele tundmisele kaasa. Koolis õppimise aja üleviimine toimub vanemate soovil või õpetajate ettepaneku alusel. Õpetajad ning vanemad on kohustatud teatama ametnikele, kelle kohustusteks on sotsiaaltöö ning lastekaitse, kui lapse kasvatamine peres toimub ebarahuldavas keskkonnas ning laps võib füüsiliselt, emotsionaalselt või seksuaalselt väärkoheldud olla.

Töö andekate lastega

Andekad lapsed saavad õppeprotsessis püstitatud ülesannetega teistest lastest tavaliselt kiiremini hakkama ning on võimelised rohkem ülesandeid lahendada. Selleks, et andekad lapsed saaksid areneda, õpetajad peavad:

- * Kindlaks tegema andekate laste hive, tema oskusi, teadmisi ja potentsiaali;
- * Pakkuma andekatele lastele võimalusi huvitavaks ning aktiivseks tegutsemiseks;
- * Aktsepteerima laandekate laste ideesid ning algatusi;
- * Andma õppeprotsessi ajal lisaülesandeid;

- * Lubama lapsel abistada oma rühmakaaslast, õpetada neid;
- * Arendama pinevalt lapse silmaringi ning huve andes temale uusi teadmisi.

Eesti keele teisena õpetamine

Lastele, kes käivad vene õppekeelega rühmades ning kelle emakeel ei ole eesti keel, võimaldatakse eesti keele õppimist. Lasteaias toimub eesti keele õpetamine alates vanusest 3 aastat järgmiselt:

Aiarühmades õpetab eesti keelt eesti keele õpetaja alarühmades 2 korda nädalas (rühma jaotakse kaheks alarühmaks). Ürituste ning meelelahutuste jaoks plaanivad ning viivad läbi muusika-, liikumis- ning eesti keele õpetajad koostöös igasuguseid mängulisi tegevusi, mis oleks eesti keelega seotud. Eesti keele õpetaja initsieerib, koordineerib, korraldab projekte seotud integratsiooniga, toetab juhtkonda ning õpetajaid nende projektide elluviimisel.

3. LASTE ARENGU EELDATAVATE TULEMUSTE KÄSITLEMISE KORD

Laste arengu analüüs ja hindamine on olulised laste iseärasuste tundmise õppimiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu loomiseks, arengu toetamiseks ning edaspidise õppe- ja kasvatustöö planeerimiseks koostöös vanematega. Laste arengu hindamise aluseks on üldoskuste omandamine ning õppekava täitmine. Õpetajad jälgivad lapse arengut kohustusliku plaani alusel, igapäevase tegevuse, vabade mängude ajal, samuti aga ka spetsiaalselt korraldatud õpetaja poolt tegevuse ajal. Lapse arengut kirjeldab õpetaja lähtudes lapse isiklikest saavutustest, hinnates neid ning toetades lapse arengut, huvisid ning püüdlust hakkama saada tegevustega. Lapsi kaasatakse hindamisprotsessi selgitades välja tema arvamust ning fikseerides seda. Laste arengu hindamiseks on õppekavas välja töötatud ülesanded vanuse lõikes. Laste arengu käsitlemine toimub üks kord aastas. Iga lapse jaoks koostatakse õpetaja poolt koostöös spetsialistidega isiklik kaart.

Õpetajad läbivad vanematega arenguvestlused, mille käigus nad annavad vanematele tagasisidet nende laste edusammudest, arengutasemest, selgitavad ka lapsevanemate arvamusi ning lapse edaspidise arengu suhtes ootusi välja. Lapse arengu kirjeldamisel lähtub õpetaja lapse huvidest ning esikohale püstitab positiivseid tulemusi. Enne arenguvestlust väljastab õpetaja vanematele tutvumiseks ankeeti-protokolli. Arenguvestluse käigus teeb õpetaja koostöös vanemaga kokkuvõtteid ning protokolleerib neid. Allkirjastatud mõlemate pooltega protokoll hoiab õpetaja lapse individuaalses arengumapis. Arenguvestluse kokkuvõte on rühma arengukava analüüsi osa. Vajadusel õpetaja planeerib ning viib läbi arenguvestlusi kaasates ka spetsialiste. Arenguvestlus võib toimuda nii õpetaja kui ka lapsevanema algatusel. Õpetajad tutvustavad vanematele püstitatud eesmärgi, laste arengu hindamise/käsitlemise põhimõtteid ning korda igaaastaselt lapsevanemate koosolekul. Hindamise ning arenguvestluse tulemusi dokumenteeritakse ning säilitakse vastavuses isikuandmete kaitse seadusega

Valmidus kooliks.

Kooliks valmiduse analüüs toimub kord aastas märtsikuus. Seda korraldavad õpetajad, õppealajuhataja, logopeed, muusika- ja liikumisõpetajad uuringute ning vestluse baasil. Kõigile lastele, kes läbisid lasteaia õppekava, väljastatakse koolivalmiduse kaart, mis sisaldab lapse arengu tulemusi. Koolivalmiduse kaarte täidavad õpetajad koos spetsialistide ning juhtkonnaga. Koolivalmiduse kaarte allkirjastavad kõik kaardi täitmises osalenud isikud, kaasaarvates õpetajad, vanemad, direktor või allkirjastamiseks volitatud isik. Koolivalmidusekaart väljastatakse vanematele enne lapse äraminekut lasteaiast seoses kooli minekuga. Vt Lisa 1.

Lapse arengumapp (portfoolio)

Lapse arengumapp on lapse arengu infot sisaldavate dokumentide kogumik, mis aitab õpetajatel märgata lapse iseärasusi ning fikseerida neid. Arengumappi koostavad õpetajad kaasates spetsialiste. Arengumapp sisaldab vähemalt kord aastas toimuval lapse arengu käsitlemisel kasutatud materjale. Arengumapi koostamisel on oluline järjepidevus ning süstemaatilisus. Arengumapp täidetakse lasteaia lapse lasteaia õppimise ajal. Vanematel on õigus tutvuda arengumapi sisuga. Mapi sisu on kaitstud isikuandmete kaitse seadusega

Vanematega töö vorm

Vähemalt kaks korda aastas toimub rühmas vanemate koosolek, mis protokolleeritakse. Koosolekul tutvustavad õpetajad vanemaid lasteaia ning õpetajate töö printsiipidega ning selgitavad vanemate ootusi välja. Selleks täidavad vanemad igaastaselt ankeete. Kevadisel koosolekul tutvustavad õpetajad vanemaid töötulemustega ning samuti selgitavad vanemate ootusi välja. Lasteaia tegutseb hoolekogu, mille põhiülesandeks on jälgida õppe- ja kasvatustööd ja pedagoogide, valla- ning omavalitsuse, vanemate, lõpetajate, lasteaeda toetavate organisatsioonide tegevust ning toetada paremate tingimuste loomist õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks. Hoolekogu esindajaid valivad rühmavanemad koosolekutel rühmas. Hoolekogu tegutseb oma plaani järgi.

Kohustuslikud meetodid töös vanematega:

1. arenguvestlus – kord aastas
2. individuaalsed vestlused vanemate soovil
3. igapäevane info vahetus
4. kirjalikud teated infotahvlil
5. info vahetus e-lehe abil, mida loovad rühma õpetajad.
6. info vahetus kodulehekülje kaudu, mis uuendatakse selleks volitatud inimese poolt.
7. rühmategevused vastavalt rühma akavaga (peod, spordiüritused)
8. rahulolu uuring, mis toimub kord aastat kirjaliku ankeedi alusel
9. näitused ning konkursid.

Peamised printsiibid suhtlemises vanematega

Vanemate soovis antakse kogu info lapse kohta. Lasteaia töötajad annavad positiivset infot lapse kohta. Negatiivse info edastamisel jälgitakse eetika, taktitunde ja usalduse reegleid. Informatsioon lapse arengust, tervisest, käitumisest edastatakse vanematele konfidentsiaalselt võõraste isikute puudumisel. Infot lapse arengust ja käitumisest võivad edastada vanematele ainult direktor, õppealajuhataja või õpetaja.

Lasteaia traditsioonilised plaanid õppeaastaks

Nõ	Tegevusala	Kuu	Vastutav isik
1.	Rühmapäevikute täitmine, mööbli valimine vastavalt laste kasvule, ettevalmistus uueks õppeaastaks. Pedagoogilise nõukogu koosoleku ning rühmades vanemate koosolekute läbiviimine	september	Õppealajuhataja õpetajad
2.	Tundides käimine, päevikute kontroll, enesehinnangu lehtede täitmine, vanemate üldkoosoleku läbiviimine	oktoober	Õppealajuhataja õpetajad
3.	Pedagoogilise nõukogu koosoleku läbiviimine, rühmades koosolekute läbiviimine, õppekava täitmise kontrolli teostamine	november	Õppealajuhataja õpetajad
4.	Päevikute täitmise kontroll, tundides käimise kontrollimine, enesehinnangu lehtede täitmine, õpetajate anketeerimine	detsember	Õppealajuhataja
5.	Pedagoogilise nõukogu koosoleku läbiviimine, rühmades vanemate koosolekute läbiviimine, õppekava täitmise kontrolli teostamine	jaanuar	Õppealajuhataja õpetajad
6.	Rühmade dokumentatsiooni kontrollimine, arenguestlustega seotud dokumentatsiooni kontrollimine	veebruar	Õppealajuhataja õpetajad
7.	Pedagoogilise nõukogu koosoleku läbiviimine, kõikide vanuste rühmade tundides käimine, enesehindamislehtede täitmine	märts	Õppealajuhataja õpetajad

8.	Laste arengu diagnostika läbiviimine kõikide vanuste rühmades, enesehindamislehtede täitmine, avatud tundide külastamine	aprill	Õppealajuhataja õpetajad
9.	Pedagoogilise nõusoleku koosoleku läbiviimine, arengukaartide täitmine, arenguestlustega seotud dokumentatsiooni kontrollimine, õpetajate aruannete kontroll õppeaastas teostatud töö eest, vanemate üld- ja rühmakoosolekute läbiviimine.	mai	Õppealajuhataja õpetajad
10.	Õpetajate töö vastavalt suvisele graafikule. Õppekava ning päevarežiimi täitmise kontroll, õues tundide ning jalutuskäikude läbiviimise kontroll kõikide vanuste rühmades.	Juuni Juuli august	Õppealajuhataja õpetajad

4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Üldoskuste arendamine lastel

Õppe märkide määramiseks erinevates õppe- ja kasvatustegevuse suundes on vaja tunda laste oskusi rühma tasemel. Seejuures peab tundma lapse füüsilise, vaimse ning sotsiaalse arengu taseme, aga samas ka arvestada individuaalseid iseärasusi, iga lapse arengutempot ning tema vajadusi erinevatel arengu etappidel. Üldoskuste termini all mõistetakse: mängulised, sotsiaalsed, enesekohased ning õpioskused.

- *mäng* – see on lapse põhitegevus. Mängkäigus laps mõtleb, harjutab, kinnistab oskusi, arutleb ning hindab oma tegevust erinevates rollides ning saab tagasisidet, mis toob talle informatsiooni tema tegevuse ning mõtlemise kohta teistelt mängu osalejatelt.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE TULEMUSENA PEAB 1.5-2-AASTANE LAPS :

1. tundma mängust rõõmu ning olema võimeline mängule keskendumisele;
2. rakendada loominguiliselt oma kogemusi, teadmisi ning muljeid mängus;
3. algatama erinevaid mänge ning arendama mängu sisu;
4. mängima mängus erinevaid rolle;
5. jälgima ise mängu reegleid ning oskama temale tuttavate mängude reegleid ka teistele seletada;
6. oskama probleeme lahendada mängu käigus ning kokku leppima teiste mängu osalejatega;
7. tundma rõõmu võidust mängus ning suutma välja kannatada kaotust võistlustes;
8. kasutama loominguiliselt erinevaid vahendeid.

- *Sotsiaalne areng* tagab erinevate vajalike sotsiaalsete oskuste ning kompetentside omandamist. Lapse identiteedi ning „Mina-pildi“ arendamisega õpib ka laps teistega suhtlema, teiste arvamusi ja hindeid hindama ning neid arvestama.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE TULEMUSENA PEAB 2-3-AASTANE LAPS :

1. püüdma mõista teiste inimeste tundeid ning arvestama neid oma käitumises ja vestluses;
2. tahtma ning julgema suhelda – last huvitavad teised inimesed ning suhted nendega.
3. hoolima teistest inimestest, abi osutama ning vajadusel ise abi küsima;

4. osalema rühma reeglite kujundamisel;
5. oskama teiste inimestega arvestama ning nendega koostööd tegema;
6. looma sõprussuhteid;
7. Saama aru „oma“, „võõras“, „ühine“ tähendusest;
8. Tegema vahet hea ning halba käitumise vahel;
9. Mõistma, et inimesed võivad erinevad olla;
10. järgima kokkulepitud reegleid ning üldtunnistatud käitumisnorme;
11. Seletama oma seisukohti.

- *enesekohaste oskuste* arendamine lubab lapsel eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid, emotsioone, juhtida oma käitumist.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE TULEMUSENA PEAB 3-5-AASTANE LAPS :

1. oskama oma emotsioone kirjeldama ning väljendama tugevaid emotsioone nagu rõõm või viha lubatud moel;
2. kirjeldama oma plusse, oskusi, häid omadusi;
3. käituma erinevates situatsioonides lubatud moel ning muutma oma käitumist vastavalt saadud tagasisidemele;
4. algamata mängu ja tegevusi;
5. tegutsema iseseisvalt ja vastutama oma käitumise eest;
6. teadma, mis on kasulik ja kahjulik tervisele ning kuidas on ohutu käituda;
7. oskama end teenindada, lapsel on vorminud esmased tööharjumused;
8. kasutama erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristama enda järel.

- *õpioskuste* all mõistetakse lapse oskus uut informatsiooni saada, teadmisi ja oskusi omandada, aga samuti ka uurida ning katsetada.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE TULEMUSENA PEAB 6-7AASTANE LAPS :

1. saama aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
2. mõtlema nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saama kuuldust aru, reageerima sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
3. tegutsema sihipäraselt, laps on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
4. kavandama ja korraldama oma igapäevategevusi ja viima alustatud tegevused lõpuni;
5. tegutsema uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
6. suhtuma õppimisse positiivselt – laps tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
7. rühmitama esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
8. kasutama materjali meeldejätmiseks kordamist.

Laste üldoskuste kujundamisel lasteaia Rukkilille õpetajad:

- hindavad last sellisena nagu ta on, toetavad teda ning ergutavad teda;
- näitavad lapsele oma käitumise ning tegevustega õigeid käitumismudeleid;
- toetavad laste õppimist mängu kaudu;
- toetavad iga lapse individuaalset õpperežiimi.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SUUNAD

5.1 KÕNE JA KEEL

ÜLDEESMÄRGID

1. Luua keskkond, mis soodustaks lapse arengut; toetada huvi õppimise vastu; jätkata lapse vaimsete võimete areng;
2. Arendada lastel püsiv huvi õppimise vastu. Toetada tunnetusliku aktiivsuse areng erinevate tegevuste, vaatluste, ekskursioonide kaudu, äratada lastel soov jälgida ning katsetada, uurida ainete omadusi.
3. Arendada laste kõne, rikastada sõnavara, vormistada oskus ehitada lauseid vastavuses grammatiliste reeglitega.
4. Laiendada laste ettekujutus esemetest ning nähtudest ühiskondlikus elus, kasvatada nendes huvi kodumaa vastu. Jätkata integratsiooni eesti ühiskonda eesti keele tundide kaudu, tutvustada lastele eesti kultuuri, kirjandust, tavasid.
5. Jätkata tööd suunatud laste tervise tugevdamisele, ning traumade ennetamisele. Kinnistama kultuuri-hügieenilised ning enesekohased oskused.
6. Täiustada laste viisakat suhtlemisoskust täiskasvanute ning eakaaslastega. Kujundada lastel õige ettekujutus headusest, sõprusest, õiglusest, tõest, julgusest. Õpetada õigesti hinnata oma ning teiste tegusid, käitumist.
7. Tutvustada lapsi kunsti erinevate žanridega. Rikastada laste fantaasiat, kujundada ilutunne
8. Täiustada koostööd vanematega, süstemaatiliselt Viia läbi konsultatsioonid, koosolekud, ühised üritused, avatud uste päevad, tutvustada uue pedagoogilise kirjandusega, arvestada vanemate soove aastaplaanis.
9. Toetada ja aidata vanematel saavutada edu püstitatud õppe- ja kasvatusülesannete lahendamises.
10. Kujundada lastel kultuurilise käitumise harjumusi, kasvatada tegutsemise kultuuri.

TEEMAD SEOTUD LAPSE ELU JA KESKKONNAGA

MINA (nimi, laps, poiss, tüdruk)

LAPSEPÕLV (laps kasvab, sünnipäev, lapse õigused)

PERE JA SUGULASED (ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa, erinevad põlvkonnad, elustiil, tavad)

INIMESE ELUTSÜKLID (sünd ja surm, noorus ja vanadus, lapsed ja täiskasvanud)

MAJA (kodu, õu, kodune tegevus, koduloomad)

KODUMAA (linn, küla, tänav)

LASTEAED (lapsed, õpetajad, suhted, sõbrad, mänguasjad)

TÄHTPÄEVAD JA PEOD

KOOL (lapsed, õpetajad, õppimine, õppevahendid)

KASULIK JA OHTLIK TERVISE JAOKS (liikumine, toit, isiklik hügieen, töö ja puhkus, suhtumine ümbritsevasse, keskkond: puhas õhk, vesi, ümbruskond)

INIMESE KEHA (tunne ennast, poiss ja tüdruk)

TURVALISUS JA TERVIS (võimalikud ohud tänaval, looduses ja kodus)

TÄISKASVANUTE TEGEVUS KODUS JA TÖÖL

AMETID

TÖÖ (vastutus ja kohustused, töö ja töötasu, raha)

KODU JA KODUMAA (rahvus ja emakeel, hümn, lipp, vapp, lill, lind)

RAHVUSLIKUD PEOD JA KOMBED (loodusega seotud kombed ja seosed, rahvakalendri tähtpäevad)

TEISED MAAD JA RAHVAD (naaberriigid, nende nimetused, lapsed maailmas, traditsioonid)

KODUMAA LOODUS (kodu- ja metsloomad, puud, põõsad, taimed ja seened)

AASTAAJAD (nende vahetus, muudatused taimede ja loomade elus, inimeste riided, põllu- ja aiatööd, laste mängud ja lõbud erinevatel aastaegadel)

MUUDATUSED ATMOSFÄÄRIS (öö ja päeva vahetus, tuul, sademed, õhutemperatuuri muutmine)

INIMENE JA LOODUS (looduse kaitse, hoolitsev suhtumine loodusesse)

LOOMAD JA LINNUD (kodu- ja metsloomad, lõuna- ja põhjamaised loomad, öö- ja päevaloomad ja linnud, nende välimus ja eluviis)

KALAD JA ALAMLIIGID

TAIMED (taimede areng ja kasv, kasvamisalad, puu- ja juurviljad, valguse, niiskuse ja soojuse tähtsus)

AEG (varem-hiljem, eile-täna-homme, hommik-päev-õhtu-öö, päev-nädal-kuu-aasta, nädalapäevad, kellaeg)

RUUM (vasak-parem, edasi-tagasi, üles-alla)

TEHISMAAILM (autod, vahendid, allikad, abistajad)

LIIKUMINE (liiklusvahendid, lohutu liikumine, liiklusreeglid, tee koju)

Vanus 1, 5 -2 aastat

Eesmärgid:

1. Laps harjutab lihtsamaid sõnu hääldada/korrata;
2. Laps nimetab oma perekonna liikmete nimesid;
3. Laps näitab ning nimetab keha- ja näoosi;
4. Laps tunneb 3-4 looma, simuleerib loomade hääli;
5. Laps kuulab huviga ilukirjanduslike teksti ning aktiivselt sellele reageerib;
6. Laps nimetab riidesemete nimetusi;
7. Laps mõistab sõnu, mis tähendavad tema ümbritsevaid inimesi vastavuses nende vanuse ja sooga (poiss, tüdruk, vanaema, vanaisa, tädi, onu jne)

ÕPPETEEMAD:

Sügis (september, oktoober, november) – kehaosad; kodu ja perekond; mänguasjad; puu- ja juurviljad; sügis; riided.

Talv (detsember, jaanuar, veebruar) – koduloomad, uus aasta, talv, talvised riided, talvemõnud, metsloomad.

Kevad (märts, aprill, mai) – minu ema, transport, kevad, jalatsid, nõud, lilled ja puud.

Vanus 2 kuni 3 aastat

Eesmärgid:

1. Kasutada töös igasuguseid käe- ja sõrmemänge;
2. Kasutada tutvumisel muinasjuttudega nn karbiteatrit;
3. Vaadelda tähelepanelikult pilte;
4. Harjutada oma nime, oma vanemate ja lasteaias töötavate täiskasvanute nimede nimetamises;
5. Tutvustada lähima ümbruskonna asjadega (olmeasjad, mänguasjad, riideesemed, nõud), nende osade ja detailidega;
6. Kaasata igasugustesse suhtlemise vormidesse: vastata täiskasvanute ja kaaslaste küsimustele, vestelda kaaslaste ja täiskasvanutega;
7. Arendada mälu ja kõne luuletuste kordamise ning meeldejätmise abil;
8. Ühendada laste emotsionaalne, tunnetuslik ja kõneline kogemus etteantud teemal;
9. Lugeda ilukirjandust: vormistada lastel oskus tähelepanelikult kuulata, kaasa elada kangelastele, mitte vahele rääkida, kujundada õpioskused nagu vastata küsimustele: kes? Mis? Kus? Kellel?
10. Kaasata rollimängudesse;
11. Kujundada kõne häälelist kultuuri. Õpetada lapsi, kuidas õigesti ja puhtalt sõnu hääldada, arendada kõneaparaati;
12. Täiustada üldmootorikat; laiendada ning rikastada laste sõnavara nime-, omadus ja tegusõnade abil;

Vanus 3 kuni 5 aastat

Eesmärgid:

1. Arendada kõne häälelist kultuuri, arendada ja aktiveerida sõnavara;
2. Kaasata igasugustesse suhtlemise vormidesse, õpetada, kuidas ehitada lihtlauseid;
3. Jätkata lähima ümbruskonna asjadega (olmeasjad, mänguasjad, riideesemed, nõud), nende osade ja detailidega tutvustamist;
4. Tutvustada lapsi ilmanähtustega, loomadega, kaasata mittekeeruliste korralduste täitmisesse, ergutada aktiivselt kasutada sõnavara seotud eetika ja käitumiskultuuriga.

Vanus 6 kuni 7 aastat

Eesmärgid:

1. Rikastada lapse emotsionaalset maailma, toetada last, et ta õigesti hääldaks sõnu, kasutaks õigeid pöördelisi ja käändelisi vorme, ehitaks korrektselt lauseid;
2. Äratada lapsel huvi lugemise ja kirjutamise vastu; vormida kirjutamise ja lugemise algoskusi;
3. Laiendada laste teadmisi muudatustest loodused. Täiendada laste teadmisi loomade, lindude, putukate, taimede elust ning inimeste hooajalistest töödest.
4. Süvendada teadmisi iseendast, sugulastest, elukutsetest; õpetada, kuidas hoolitseda enda tervise eest;
5. Uurida oma kodulinna, selle vaatamisväärsusi, oma riiki, rahva traditsioone, selle kultuuri ja väärsusi, loodust ja ümbruskonda.

Õppeteemad:

- Kodukoha loodus, loomad, mina ja minu perekond, minu linn (Maardu linna ümbruskond ja vaatamisväärsused)
- Eestimaa – minu kodumaa (kõik Eestist: sümboolika, rahvariided, traditsioonid, tähtpäevad, Tallinna ajaloo tutvumine, vanalinna ajaloo, tänavate, majadega tutvumine jne)
- Inimene ja tema tervis (minu keha, hügieen, toit)
- Minu kodukoha linnud. Taimed, transport, ohutu liiklus.
- Kool (lugemine, kooliks vajalike oskuste omandamine)

5.2 MINA JA KESKKOND

Vanus 1,5 - 2 aastat

Eesmärgid:

1. Laps eristab ja püüab nimetada järgmised esemed, nähtused: kivi, liiv, vihm, lumi, päike;
2. Laps mõistab esemete tunnuste nimetusi nagu värv (punane, sinine, kollane, roheline), suurus (suur, väike), maitse (magus, hapu, kibe), välistunnused (puhas, must).

Vanus 2 -3 aastat

Eesmärgid:

1. Kodu- ja metsloomade ja nende poegade tundmaõppimine. Loomade elust lihtsamate faktide õppimine (kus elab, mida sööb, iseloomulikud jooned, näiteks, lehm annab piima jne), loomade kehaosade tundmaõppimine ;
2. levinuimate putukate tundmaõppimine (sipelgas, mesilane, liblikas jne), nende elust lihtsamate faktide õppimine (mesilane toob mett jne) ära tunda neid putukaid välimuse järgi, õppida suhtuma putukatesse hoolikalt. Laps peab mõistma, et putukad ka elusad, nad hingavad, liikuvad, söövad.
3. Päev ja Öö mõistetega tutvumine
4. ilmanähtustega tutvumine: vihm, lumi, tuul;
5. Eestis levinuima 3-4 puu või lillega tutvumine;
6. kõige sagedamini kohtuvate puu-, juurviljade, marjade ja seente tundmaõppimine.
7. aastaegade tundmaõppimine: laps tutvub iga aasaaja tunnustega, kuulab muinasjutte ja luuletusi igast aastaajast, teeb konkreetset vahet aastaegade vahel

Vanus 3 -5 aastat

Eesmärgid:

1. aastaegade tüüpiliste tunnuste tundmaõppimine ning aastaegade vahel vahet tegemine: arendada teadmisi ilmast, ilmanähtustest, muudatustest elutu looduses jne.
2. taime osade tundmaõppimine (vars, lehed, lilled, seemned jne); mõnede taimede äratundmine (mingite konkreetsete tunnuste järgi), kodu- ja metsloomade äratundmine; puude võrdlemine, sensoorse uurimise kasutamine;

3. erinevate loomade, lindude, putukate eluviisist, käitumisest, harjumustest faktide täpsustamine;
4. täiskasvanute töö, iseseisvate uuringute ning lihtsamate seoste tegemise vastu huvi äratamine;
5. täiskasvanute poolt läbiviidavate katsetesse ning uuringutesse kaasamine, huvi ja soovi äratamine uurida ja katsetada ainete omadustega, tunnetusliku aktiivsuse arendamine;
6. vedelike ja kuivate materjalidega manipuleerimine, nende mahu määramine.

Vanus 6-7 aastat

Eesmärgid:

1. aastaegadest teadmiste üldistamine, süvendamine ning süstematiseerimine (ilm, taimede, loomade ja inimese tegevus). Seoste tegemine elutu ja elava looduse vahel.
2. Tuulelipu, termomeetrite, mõõtskaalade kasutamise oskuse arendamine
3. Abiootilisest keskkonnast mõnede faktorite tundmaõppimine (valgus, õhutemperatuur, vesi ja selle muutmine jääks jne.)
4. Erinevate organismide elukeskkonnast ettekujutuste süvendamine, nende paljundamine, mitmekesisus, iga keskkonna iseärasused jne.
5. Inimese keha ehitusest ettekujutuse vormimine, inimese keha elufunktsioonid, inimese roll ökosüsteemis, käitumisreeglite omandamise selles süsteemis, vahe inimese ja loomade vahel.
6. Laste teadmiste laiendamine erinevate katsete, uuringute abil ning nende tulemuste fikseerimine, uute saadud teadmiste seostamine vana kogemusega ning uute oskuste/teadmiste/kogemuse kasutamine erinevates situatsioonides.
7. Erinevate tegevusviiside kasutamine: jälgimine, mõõtmine, arvutamine, katsetamine, uurimine, võrdlemine jne.
8. Joonlaua, šabloonide, trafarettide kasutamisoskuse arendamine
9. Tutvumine rahaga, mõiste euro, sent. Rahaühikute võrdlemine suuruse järgi, raha kasutamine mängus.
10. Tutvumine kellaga, kalendriga. Liivakella kasutamine aja mõõtmisel
11. Erinevate elukutsete nimetamine, kirjeldamine

12. tervisele kahjuliku ja tervisliku vahel vahet tegemise oskuse arendamine.

5.3 MATEMAATIKA

Vanus 1,5 -2 aastat

Eesmärgid:

1. Paneb ühe kuubiku teise peale, mõistab sõnu: *võta, tee, pane, maja*;
2. Teeb erinevust kuubikute vahel nende suuruse järgi, mõistab sõnu *suur, väike*;
3. Paneb kuubikud kokku kitsa või laia poolega;
4. Ehitab maja kahest erineva suurusega kuubikust.

Vanus 2-3 aastat

Eesmärgid:

1. mõistete *vähe – palju* tundmaõppimine;
2. esemete sorteerimine suuruse, värvi, tüübi järgi (makaroonide, nõöptide, suurte ja väikeste esemete (nt väljalõigatud paberist ruudud) abil)
3. ruumis orienteerumine (mõisted *üles, alla, paremale, vasakule*)
4. puslite või osadeks lõigatud piltide kokkupanemine (2-4 detaili)
5. kõrvutamise õppimine – mängud „ kes mida sööb“, „ kelle maja see on?“, „kelle saba see on?“ (kaartide või pildiraamatute abil)
6. Matrjoškate, topsikute kokku panemine (üks teise sisse vastavalt suurustele)
7. torni ehitamine kuubikutest, topsikutest. Kuubikute, klotside asetamine erinevates kombinatsioonides.
8. klotside vahel erinevuse tegemine, aga õppeaasta lõpus ka nende geomeetriliste figuuride õige nimetamine.
9. klotside laual võimalike asenditega tutvumine (seisab, lamab) ning selle asendi püsivusega tutvumine;
10. ümbruskonnas tuntud esemete ja ehitiste vahel sarnasuste otsimine;
11. selliste mõistete nagu *suur, väike, pikk, lühike, kõrge, madal* mõistmine ja kasutamine

12. põhivärvide eristamine (punane, roheline, sinine, kollane)

Vanus 3-5 aastat

SÜGIS (september, oktoober, november)

1. geomeetriliste kujundite õppimine. Esemete rühmitamine/jaotamine kuju, värvi, suuruse järgi. Esemete rühmade võrdlemine (palju, vähe, 1,2,3, võrdne hulk, rohkem, vähem)
2. esemete võrdlemine pikkuse, laiuse, kõrguse põhjal.
3. Ruumis orienteerumine (enda asukoha määramine esemete suhtes *all, üles, taga, ees, vasakul, paremal*)
4. Ööpäeva osade õppimine ja eristamine, nende järjekorra kindlakstegemine (*hommik, päev, õhtu, öö*)
5. Kahe esemete rühma võrdlemise harjutamine, nende võrdsustamine liigsete äravõtmise või puuduvate esemete lisamisega.

TALV (detsember, jaanuar, veebruar)

1. Esemete võrdsuse ja erinevuse määramine kontrastsuse tunnuste järgi (suur-väike, pikk-lühike, lai-kitsas, paks-kõhn jne), visuaalse, käegakatsutava, motoorse võrdlemisviiside abil (samasugune, teistsugune)
2. Geomeetriliste kujundite võrdlemine ja nimetamine, nende tunnuste rõhutamine
3. Ööpäeva osade kontrastsete tunnuste eristamine
4. Rühmatoas orienteerumine, oskus liikuda etteantud suunas, orienteerumine laual, paberil
5. Järg- ja põhiarvsõnade õppimine erinevas suunas, lapsele sobivates piirides, hulga arvsõnaga määramine 5 piiris, numbri, arvsõna ning hulga vahel seoste püstitamine (mida rohkem esemeid, seda suurem number on)
6. Liigutuste kordamine 3-5 korda (suuline korraldus), esemete vajaliku hulga leidmine, numbritega ülesannete tegemine
7. Esemete suuruse määramine (maht, sügavus, laius, mass), geomeetriliste kujundite elementidega tutvumine (pool, nurk ja nende kogus)

KEVAD (märts, aprill, mai)

1. Loendamine 9 piires;

2. Eseme suuruse määramine võrdlemise teel, suuline kirjeldamine.
3. Kujundite uurimine, nende põhitunnuste, struktuuri, seoste määramine, suulise kirjeldamise oskuse arendamine
4. Esemete rühmade võrdsuse või ebavõrdsuse kehtestamine sõltumatult asukohast ning kaugusest
5. Kahe eseme mõõtmine, esemete paigutamine kasvavas või kohavas järjekorras kokkulepitud mõõduühikuga.

SUVI (juuni, juuli, august)

1. Loendamise 9 piires kinnistumine, kasutades ümbritsevat keskkonda
2. Esemete mõõtmise oskuse täiustamine
3. Ruumis orienteerumine antud ruumis/platsil liikudes etteantud suunas või vastavalt plaanile.
4. Mahuliste kujude eristamine ning nende nimetamine (kuub, silinder, kera jne)
5. Ajas orienteerumine (eile, täna, homme, hommik, päev, õhtu, öö)
6. Aktiivne siluettide , ehitiste, kujude loomine mängudes modelleriva iseloomuga, nii näidise järgi kui ka oma ettekujutuse järgi.

Vanus 6 -7 aastat

SÜGIS (september, oktoober, november)

1. Loendamine 10 piires. Põhi- ja järgarvsõnade eristamine 10 piires;
2. Esemete võrdlemine ning rühmitamine esemete omaduste/tunnuste järgi (vorm, suurus, materjal, mah, kaal), 2-3 tunnuse määramine korraga;
3. 6-8 eseme järjestamine suuruse põhjal kasvavalt või kahanevalt;
4. Geomeetriliste kujundite ja kehade eristamine ja nimetamine;
5. Täisarvu jaotamine osadeks (2,3,4,5)
6. Ruumiliste ja ajaliste suhete vormistamine
7. Eseme pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse määramine kokkulepitud mõõduühikuga.

TALV (detsember, jaanuar, veebruar)

1. Põhi- ja järgarvsõnade loendamine 10 piires. Ja nende võrdlemine.
2. Plaani kasutamine, et orienteeruda rühmas ja lasteaia õues. Orienteerumine etteantud suunas, enda asukoha määramine ümbritsevate esemete suhtes;
3. Nädalapäevade õige järjekorra tundmine;
4. Põhiliste matemaatiliste terminoloogia, sümbolite ja märkidega(+, -, =, <, >) tutvumine;
5. Iseseisev ülesannete, mõistatuste väljamõtlemine, loogika arendamine;
6. Võrdsete ja erinevate tunnuste leidmine geomeetrilistel kujudel

KEVAD (märts, aprill, mai)

1. Esemete rühmitamine kasvavalt või kahanevalt;
2. Aritmeetiliste ülesannete lahendamine;
3. Skeemide ja plaanide iseseisev koostamine.
4. Ajamõistete ning nende suhete tundmine. Kellaaja tundmaõppimine, kellanumbrilauaga tutvumine
5. Arvude koostisosad 10 piires;
6. Tervekliku ja osadeks (2,3,4,5,6 ja rohkem) jagatud võrdlemine Terminite (vorm, suurus, pindala, maht, mass) kasutamine esemete kirjeldamisel
7. Lapse käe ettevalmistus numbrite kirjutamiseks. Silmamõõdu arendamine

SUVI (juuni, juuli, august)

1. Saadud teadmiste ja oskuste kinnistumine mängudes, jalutuskäikudel, igapäevases elus ja laste tegevuses.

MÄNGUD

«Värvilised numbrid», «Matemaatiline KVN», «Alla mööda jõge», «Milleks on vaja liiklusmärke», «Linna tänavad», «Tangram».

5.4 KUNST

ÜLDEESMÄRGID

1. Arendada emotsionaalne vastuvõtlikkus kunstiteoste, mõista sisu
2. Ergutada loominguline eneseväljendamine arvestades laste individuaalseid võimeid, toetada initsiatiivi ning iseseisvus töödes, kujundada oskus emotsionaalselt tajuda kontrastsed kujud.
3. Arendada lastel käte ja silmade koostööd, töödes kasutada erinevaid materjale ja tehnilisi vahendeid (paber, värvid, pliatsid, looduslik materjal, plastiliin jne)
4. Valdada kombineeritud võtteid voolimises, joonistamises, aplikatsioonis, arendada huvi rühmatööde vastu;

TEEMAD:

SÜGISLOODUS: sügisaed. Värvilised niidid. Vikerkaar. Sügislilled. Sügismotiivid. Vihm.

SÜGISANDED: puuviljad. Juurviljad. Aias. Lagendikul. Taimed – seemnest viljani.

KUS MA ELAN: maja. Tänav. Õues. Linn. Autod. Minu tuba.

MINA- KES MA OLEN?: kehaosad. Sportlased. Minu sugulased. Ehitame maja

LOOMAD: koduloomad. Metsloomad. Meie kodumaa loomad

LINNUD: kodulinnud. Meie kodumaa linnud

TALV: talverõõmud. Talvemets. Jõulud. Uus Aasta. Kuidas loomad talvitavad. Mustrid aknaklaasil. Lumisadu.

KEVAD: lilled klumbil. Õitsev aed. Ma joonistan raketti. Ema portree. Merel. Putukad.

MINU LEMMIK MÄNGUASI (joonistamine, voolimine, aplikatsioon)

DEKORATIIVSE TÖÖ KÕIKIDEL TEEMADEL

Vanus 1,5-2 aastat ja 2-3 aastat

Eesmärgid:

1. Arendada emotsionaalne laste vastuvõtlikkus ümbritsevate esemete esteetilistele omadustele ning kvaliteedile;
2. Tutvustada lapsi aplikatsiooniga: liim, pintsel

3. Äratada huvi koostööle õpetaja ning teiste lastega kunsti tunnis kollektiivsete kompositsioonide tegemisel
4. Teha väikesed kollektiivsed tööd õpetaja abil
5. Kasutada töös mittetraditsioonilisi joonistamise võtteid; vatitikkudega, tangudega jne;
6. Joonistada esemeid liinide ja täppidega. Pliiatsite ja pintsliga joonistamine
7. Tuttavate kujude loomine voolimise teel;
8. Geomeetriliste vormide mahuliste omaduste tundmaõppimine
9. Õpetama leida seosed mbruskonnas olevate hästi tuttavate esemete ja nähtuste ning nende joonistuste (raamatutes), voolitud kujude, applihatsioonide vahel

TEEMAD

AASTAAJAD: lehesadu, vihm, sumesadu

MEID ÜMBRITSEV LOODUS: muru, lilled, päike

LOOMADE MAAILM: Jänes. Karukoobas. Tibud. Liblikad

ESEMETE MAAILM: Pliiats. Tara. Mööbel. Vanker.

SÖÖGIVILJAD

MÄNGUASJAD:Kõristi. Helmed. Nukkudele toit. Kuusele. Püstleja. Rong jne.

Vanus 3-5 aastat

SÜGIS (september, oktoober, november)

1. Kujundada emotsionaalne laste vastuvõtlikkus, püüe teha imiteerivaid tegevusi;
2. Katsetada ning luua lihtsamaid joonistusi värvide ja pliiatsitega;
3. Üle anda esemete kujud joonte ja tintsli tõmmetega;
4. Ümmarguse kujuga esemete joonistamine, joonte joonistamine erinevates suuntes, erineva laiusega, erinevate värvide ning nende varjundite tundmaõppimine;
5. Inimese joonistamine, inimesekeha põhiosade tundmaõppimine (ni joonistamises kui ka voolimises)
6. Lastele selgestegemine, et värvid kajastavad tuju (tige, vinage, kurb, lõbus)

7. Paberlehel kujutuse õige paigaldamise oskuse arendamine, süžee ja joonistuses jälgida ruumilist ja ajalist seost.
8. Dekoratiivses töös oskus pidulikult kaunistada joonistuse põhi (värviliste täppide vaheldumine geomeetrilises mustris)
9. Voolimistunnis – plastilise materjali rullimine erineval viisil. Põhivõtted voolimises – venitamine, ühendamine. Oskus teha tuttavaid esemeid valmis geomeetrilistest kujunditest, näha voolitava eseme põhiosa ja lisadetaile.
10. Lihtsamate esemete meisterdamine looduslikest materjalidest.
11. Oskus õigesti kääre kasutada. Oskus liimida detaile omal valikul.

TALV (detsember, jaanuar, veebruar)

1. Mustri loomine loodusliku iseloomuga. Oskus valida uusi värvitoone, ettevalmistus värvide segamiseks;
2. Ümmarguste kujundite ühendamine sirgete joontega, pintsliõõnmetega; kogu peberlehe pinna kasutamine, õnnitluskaartide tegemisest esimeste ettekujutuste kujundamine.
3. Voolimine erinevate meetmetega (kombineerimine ja konstrueerimine), uute plastiliini voolimismeetmete omandamine (nurga all)
4. Töö paberiga – kokkupanemine diagonaalselt, horisontaalselt, vertikaalselt)
5. Geomeetriliste kujundite väljalõikamine kääridega, esemete koostamine ja kokkuliimine 2-3 detailist.

KEVAD (märts, aprill, mai)

1. Venemaa tarbekunsti mõnedest liikidest ettekujutuse loomine. Peamiste värvide rõhutamine, kujutise asend paberil, pooside, liikumiste, žestide ja erinevate detailide kujutamine;
2. Dekoratiivkunstis aluse värvimise õpetamine, ühe värvi teise peale panemise oskuse omandamine, kombinerides erinevaid materjale (guašš, õlipastell, kriidid, süsi)
3. Lihtsamate esemete ja nähtuste kujutamise võtete õppimine, kasutades sirgeid, kald-, lühikesi ja pikke jooni.

4. Voolimisvõtete õppimine (vajutamine, keeramine jne), esemete kaunistamine pulga abil, osavõtt kollektiivsetest töödest;
5. Aplikatsioonitunnis lihtsamate kompositsioonide loomine, ümarguste detailide väljalõikamine, mänguasjade tegemine paberist, detailide liimine põhjale, konstruksioonile püsivuse lisamine jne.

SUVI (juuni, juuli, august)

1. Laste julgustamine iseseisvaks kunstiteoste vaatlemiseks, nende valmistamise meetmete, materjalide määramine;
2. Arendada oskus kajastada oma emotsioonid joonistamises, voolimises, aplikatsioonis ja konstrueerimises, kasutades juba saadud teadmisi ja oskusi;
3. Liivast konstrueerimisel tutvuda liiva omadustega (märg, kuiv, puistuv), liivast ehitiste süžee kavatsemine, teiste looduslike materjalide lisamine (okkad, muru, kivid jne)

Vanus 6 - 7 aastat

SÜGIS (september, oktoober, november)

1. Looduslike ja muude mustrite ja ornamentide loomine, kasutades rütmi, sümmeetriat.
2. Põhilise objekti rõhatamise oskuse arendamine, objektide vahel seose üleandmise oskuse arendamine, esi- ja tagaplaani objektide kujutamise oskuse arendamine.
3. Põhivärvide kokkusegamise teel uute värvide saamise oskuse omandamine
4. Joonistamine naturilt, esemete asendi, värvide ja vormi üleandmine,
5. Mosaiikaplikatsiooni või tervikliku kuju valmistamine paberi rebimise teel;
6. Origami lihtsamate võtete omandamine;
7. Fantaasia arendamine konstrueerimises looduslikest materjalidest, huvitavate esemete valmistamine erinevate materjalide nagu traat, plastiliin, liim, niidid abil erdetailide ühendamine;
8. Tuttavate esemete voolimine naturilt ja mälult (kõögiviljad, seemed, nõud, mänguasjad), varem saadud voolimisoskuste kasutamine – voolimine terviklikust tükist, voolimismassi tükide ühendamine, pulga kasutamine eseme silitamiseks, süžee arendamine

TALV (detsember, jaanuar, veebruar)

1. Venemaa kunstist ettekujutuse laiendamine.
2. Tutvumine erinevate kujutava kunsti liikidega (maalimine, graafika, skulptuur, dekoratiiv- ja tarbekunst), tutvumine erinevate tarbekunsti stiilidega (gžeel, hohloma jne)
3. Uute värvide segamine (soojad, külmad toonid)
4. Inimese lihtamate liikumiste kujutamine (käte ja jalgade asendi muutmised)
5. Pintsliga joonistamine: pintsliosaga erinevate joonte tõmbamise oskuse arendamine;
6. Voolimisoskuste arendamine ja täiendamine, aktiivne voolimisnoa/pulga kasutamine;
7. Mänguasjade meisterdamine punutamise teel; Origami oskuse täiendamine;
8. Igasuguste vahendite kasutamine (nõel, naaskel)

KEVAD (märts, aprill, mai)

1. Kunstioskuste täiustamine joonistamises, aplikatsioonis ja voolimises, esemete kujundamisoskuse arendamine vastavalt ideele;
2. Mustrite joonistamine erinevatel formidel, rütmiliselt joonistades lilli, lehti, marju ja muud pintsli tõmmete, laineliste või kaarekujuliste joontega;
3. Töö värvidega – laps õpib sulega joonistama, joonitama, värve segama, printima erinevate materjalide abil (paber, kangas, kartong jne);
4. Joonistuse tausta värvimine erinevatel meetmetel;
5. Inimese, loomade voolimine liikumises, kollektiivsete tööde tegemine. Erinevate voolimisvõtete kasutamine, plastiliini erinevate kihtide kõvapinnale panemine, mustri tegemine.
6. Rebitud paberitükkide kasutamine aplikatsioonis. Papjee-mašee tehnika omandamine. Kääridega lõikamise oskuse täiustamine;
7. Mahuliste esemete meisterdamise/konstrueerimise oskuse täiustamine. Juhendite, tingmärkide lugemine ning nende täpne järgimine.

SUVI (juuni, juuli, august)

1. Laste stimuleerimine meisterdamiseks, joonistamiseks, ehitamiseks klotsidest, savist, liivast jne.
2. Saadud oskuste ja teadmiste kinnistumine
3. Emotsionaalse vastuvõtlikkuse kujundamine

5.5 MUUSIKA

ÜLDEESMÄRGID

1. Arendada laste muusikaalne maitse ning rikastada lapse elu musikaalsete elamustega;
2. Tutvustada lastele muusika maailma. Kuulata, imiteerida ja väljendada seda hääle tembi, dünaamika hääle kõrguse abil.
3. Kõneaparaadi, diktsiooni ja hingamise arendamine. Laulmises oma ematsioonide väljendamisoskuse arendamine;
4. Muusikalise tegevuse planeerimisel pöörduda tähelepanu tähtpäevadele, pidudele, erinevatele musikaalsete ja kultuurilistele sündmustele/üritustele. Repertuaari valimisel arvestada selle kunstiväärtust ja mitmekesisust, vastavust laste vanusele, võimetele ja huvidele;
5. Õpetada lapsi oma emotsioone, tundeid vanemate, kodu, sõprade ja kodumaa vastu väljendada muusika kaudu, tundma erinevaid tujusid, muusikariistu, tantse, hindama muusikat, selle loojaid ja esinejaid.
6. Arendada rütmitunne, liikumine mingis kindlas rütmis, erinevate tempode ja rütmite eristamine ja väljendamine muusikaga unisoonis;
7. Ergutada laste vaba ja loominguline eneseväljendus, sünkroniseerida oma tegevus teiste osalejate tegevusega musikaalsete pidude ajal.

Vanus 2-3 aastat

EESMÄRGID:

1. Kujundada laste emotsionaalne vastuvõtlikkus muusikale, juhtida laste tähelepanu muusika sisule;
2. Arendada oskus kuulata muusikat, ära tunda määratud teosed;
3. Kujundada sensorsed võimed lastel, tutvustades neile erinevate musikaalsete mänguasjadega erinevate tembritega;
4. Kujundada laulmisoskus, elementaarne liikumiste rütmilisus
5. Kuulata erineva iseloomuga laule, aru saada, millest see on, eristada kõrged ja madalad helinad;

6. Arendada oskus laulda musikaalsete fraaside lõpud, korduvad laulus sõnad täiskasvanu ja muusikapilli saatel, laulda rõõmsaid ja kurbe laule;
7. Õpetada lapsi rütmis kõndima, jooksa, rõhutama plaksuga tasased ja valjud helinad, tantsima;
8. Õpetada lapsi liikuma koos esemetega, ringi võtma, liikuma ringjoont mööda.

Vanus 3-5 aastat

EESMÄRGID

1. Õpetada lapsi reageerima muusikale erinevas žanris, arendada soov kuulata muusikat, märgata muudatused selles, eristada helinate kõrgused, tembid, pikkus;
2. Kajastada liikumises erinevad rütmid; laulda individuaalselt ja kooris, ühendada liikumine ja muusika;
3. Ära tunda tuttavad laulud ja näidendid;
4. Õpetada lapsi tajuma laulde kontrastset esinemist; jutustama, millest laul on, meelde jätma laulde sõnu, eristama muusikariistu tembi järgi, eristada madalad ja kõrged noodid;
5. Kujundada oskus laulda elavalt, liikudes, meloodiliselt õrnalt, õigesti hääldades sõnu; laulmisokus kujundada laulude õpimise ajal;
6. Õpetada lapsi laulma oma loomuliku häälega erinevates tempodes, ühiselt laulmist alustama peale sissejuhatust;
7. Õpetada lapsi liikuma koos teistega ja individuaalselt, jooksmise, kõndimise, hüppamise ning varvastel jooksmise rütmi omandama;
8. Rakendada juba tuttavad musikaalsed liikumised, üle anda iseloomulikud mänguliste kujude liikumised, tantsida esemetega, söötes need üksteisele;
9. Arendada oskus paarides liikuda ringjoont mööda; õpetada galoppi ja oskust oma liikumised muusikaga ühendada, võtma ringi, tantsiliigutusi õppima;
10. Ergutada lapsi kasutada erinevaid mürapille.

Vanus 6 kuni 7 aastat

EESMÄRGID:

1. Arendada huvi ning emotsionaalne vastuvõtlikkus muusikale erineva iseloomuga, arendada muusikaalne tajumine, oskus meelde jätta ning eristada tuttavad muusikateosed alguse või meloodia järgi;
2. Ergutada laste vaba musitseerimine ja loominguline eneseväljendus individuaalse ja kollektiivs esinemise kaudu;
3. Kujundada esinemisoskus (õige häälikute moodustamine, intonatsiooni puhtus, rütmiliste liigutuste täpsus, improvisatsioon tantsus, mängus, oskus mängida muusikariistu). Eristada häälte ning muusikariistade tembrid.
4. Tunda eesti ja vene kombeid ning väärtustada neid;
5. Tutvustada lastele mõnesid heliloojaid;
6. Õpetada tajuma ning eristama muusikateoste emotsionaalset sisu ja iseloomu (pidulik, rahulik, õrn, karm), eristama musikaalset väljendust (kerge, katkiline, hoogne kõla, naljakat ja lõbusat muusika kõla).
7. Tutvustada musikaalse vormiga (sissejuhatus, laulmine, lõpp);
8. Jutustada tuttavatest muusikateostest;
9. Õpetada lastele laulma kergeid laule erineva iseloomuga. Õpetada lastele improviseerima lihtsamaid motiive, õle andma küsimuse, kaastunde, rõõmu intonatsioone, eristama meloodia liikumist alla ja üles;
10. Õpetada lastele soolo ja koorilaulmise aluseid – koos alustama ja lõpetama laulu, kiiremaks või aeglasemaks muutma tempot, laiendama laulmisdiapasooni kuni kahe oktaavini;
11. Õpetada lastele kuidas liikuda vastavalt musikaalsetele fraasidele, täites keerulisemaid liigutusi, näiteks plaks koos trampisega, süžee mängima, liikuma lauldes ringtantsus; tantsima paaris ja ühekaupa, vahetama liigutusi vastavalt muusika iseloomuse, täitma tantsu erinevaid elemente;
12. Arendada improviseerimise loomingulised võimed, oskus tunda musikaalsete fraaside lõppu, iseseisvalt alustada liikumist peale sissejuhatus, üle anda liigutustega iseloomu;
13. Laulda löökpillide saatel lihtsamaid laule;

14. Tunda erinevate muusikapillide nimetusi; osata mängida eakohaseid rütmi- ja meloodiapillides kaasmänge õpitud lauludele, osaleda lastepilli ansamblimängus, laulda pillide saatel.

5.6 LIIKUMINE

ÜLDEESMÄRGID

1. Ratsionaalse päevarežiimi korraldamine, vastavalt vanusele ja laste individuaalsusele päevaune tagamine;
2. Täisväärtusliku toitumise korraldamine;
3. Tingimuste loomine optimaalse liikumisrežiimi jaoks;
4. Tervislike ja karastamistegevuste teostamine;
5. Heatahtliku hügieenilise sisustuse ja kultuuri-hügieenilise kasvatuses tingimiste;
6. Laste turvalisuse tagamine
7. Lastele idividuaalse-differentsiaalse lähenemise realiseerimine.

Nõudmised õppetegevusele:

- Mitte üle koormata lapsi ebavajalike tegevustega, mis võivad väsimusele ning närvisüsteemi ülepingutamisele viia;
- Korraldada tundide ning muude õppetegevuste pikkust vastavuses laste vanuse ja individuaalsete eripärasustega;
- Mitte sundida last teha tegevusi, kui ta on väsinud;
- Vältida tundides liigseid kordamisi, mis vähendavad laste huvi ja aktiivsust;
- Mitte lubada lastel pikaajaliselt mitteliikivas asendis olla;
- Muuta õhe tunni õppetöö sisu ja vormi arvestades laste seisundit;
- Kaaluda rangelt lisakoormused laste võimalustega, et mitte lubada ülepinget ja päevarežiimi rikkumist;
- Parendada laste töövõimet didaktiliste mängude, erinevate liikumiselementide abil.

Laste vanus 1,5 kuni 2 aastat

EESMÄRGID:

1. Kõnnib tasasel pinnal, liigub otse edasi, seda ka vähendatud pinnal;
2. Kõnnib kõvera liini järgi;

3. Ületab takistusi nii ronides, roomates, kui ka üle astudes;
4. Jookseb etteantud suunas, näitekd ümber kuuske;
5. Matkib õpetajat, sooritab lihtsat liikumist muusika järgi;
6. Jookseb rühmas vältides kokkupõrget teiste lastega;
7. Sailib tasakaal
8. Viskab palli nii vasaku kui ka parema käega üles, horisontaalsesse sihisse;
9. Viskab palli kahe käega, veeretab ja lööb seisvat palli jalaga;
10. Viskab palli üle nööri.

Laste vanus 2 kuni 3 aastat

EESMÄRGID:

1. Liigub ringjoonel ja riivis;
2. Orienteerub ruumis, säilib tasakaalu, põsivat asendit kõnni ja jooksu ajal;
3. Õpib säilitama ühtset tempot õpetaja ja kaaslastega, koordineerima oma tegevusi, muutma tegevusi vastavalt signaalile;
4. Sooritab õigesti harjutusi erinevates asendites, ettenäitamise ja juhendamise järgi;
5. Kasutab liikudes rütmi-ja võimlemisvahendeid. Alustab ja lõpetab harjutusi signaali järgi.
6. Kõnnib riivis varbadel, jookseb teise järel, jookseb mängujuhi eest, hüpleb paigal, edasi liikudes , matkides näiteks jänese hüppeid;hüppab üle nööri, kergelt maandudes;
7. Viskab palli üles ja püüab seda, viskab palli üle nööri, veeretab palli väravatesse; viskab kaugemale kotikese liivaga;
8. Roomab võimlemispingil, üle võimlemispingija kaare alla;
9. Hoiab tasakaalu, õiget selja hoiakut kõndimisel;
10. Orienteerub spordisaalis;

Spordiüritused:

Sügis: „Head aega, suvi!“

Talv: „Vastlapäev“

Kevad „Lõbusad jänküd“

Suvi: „Röömsad lapsed“

Laste vanus 3 kuni 5 aastat

EESMÄRGID:

1. Teab, kuidas riivis, paaris ja ringis olla, leiab oma kohta riivis, teab kus on parem ja vasak pool, teeb pöördeid vabalt;
2. Sooritab harjutusi esemetega nagu lipud, pallid, rätikud, võimlemiskepid, rõngad jne. Alustab ja lõpetab harjutuse tegemist signaali järgi. Hoiab õigesti keha hoiakut, tasakaalu. Hoiab distantsti harjutuse tegemisel;
3. Kõnnib riivis kandadel, varbadel, jala sise- ja välispool, lühikeste või laia sammuga, erineva käte asendiga, muudates suunda; liigub vabalt, valitseb oma keha nii edaspidi kui ka tagurpidi liikudes;
4. Jookseb igatpidi hästi, vahetades tempot ja suunda, kõrgelt tõstes põlvi, vaheldub jooksmine ja kõndimine;
5. Hüppab energiliselt tõukades kahe jalaga ning pehmelt maandudes; hüpleb paigal kahel jalal pööretega ümber, üle esemete ja tähiste; sooritab kaugushõppe 40-70 cm kaugusele ja hüplemisi hüpitsaga või galopp hüplemisi;
6. Viskab ja lükkab palli, püüab palli, veeretab teineteisele palli, lööb väravatesse jne;
7. Ronib ja roomab vabalt;
8. Hoiab tasakaalu kõndimisel vähendatud pinnal, sooritab tasakaalu-, koordinatsiooni- ja osavusharjutusi jne;
9. Orienteerub rühmatoas, saalis, spordiväljakul, õues.

Spordiüritused:

Sügis: „Me oleme sportlased“, „Sügis, sügis, tule külla!“

Talv: „Vastlapäev“, „Tere, Talveke!“

Kevad: „Lõõbus pidu“, „Sport- tervis ja jõud!#“

Suvi: „Las jaab suvi igaveseks!“

Laste vanus 6 kuni 7 aastat

EESMÄRGID:

1. Oskab säilitada oma kohta kolonnis, ringis ja viirus. Lapsed reageerivad signaalidele, loevad, kes on esimene, teine, kolmas jne;
2. Teeb erinevas suunas pöördeid liikumise ajal;
3. Sooritab erinevaid harjutuse esemetega ning ilma; täpselt sooritab liigutusi nii ettenäitamise järgi kui ilma; õpib sünkroniseerima oma liigutusi teiste lastega; sooritab liigutusi suulise kirjelduse järgi;
4. Kõnnib kolonnis, riivis, paaris, ringis, nii edaspidi kui ka tagurpidi, suletud silmadega, täites erinevaid lisäülesandeid;
5. Jookseb esemetega ja ilma, erinevast stardiasendist; vaheldub jooksmine kõndimisega; jookseb kiirusele jookseb aeglaselt 2+3 minuti jooksul;
6. Sooritab erinevaid hüppeid (kauguspõpe, sügavushõpe, kõrgushõpe) ja hüplemisi (käärihüplemine, hark-risti hüplemine);
7. Oskab visata palli vastu seina ja püüda palli seina põrkest, põrgutab palli, viskab palli üles ja püüab seda kahe käega või ühe käega; viskab palli teistele lastele erinevatest asenditest; lööb palli vastu maad kahe käega joostes; viskab palli nii horisontaalsesse kui ka vertikaalsesse sihisse;
8. Roomab ja ronib vabalt ja rütmiliselt varbseinal üles-alla;
9. Kõnnib ja hüppab võimlemispingil, varbadel ja külgsuunas, seisab ühel jalal signaali järgi suletud silmadega peatub ja teeb lisäülesandeid;
10. Orienteerub uumis, lasteaia õues, rühmas ning väljaspool lasteaeda.

Sordiüritused

Sügis: „Me oleme tugemad ja julged!“, „Stardile!“

Talv: „Vastlapäev“, „Lõbusad stardid“

Kevad: „Sport on tervis ja jõud“, „Ema, isa ja mina – sportlik pere!“

Suvi: „Päike, õhk ja vesi – meie parimad sübrad“, „Seiklus muinasjuttu!“

5.7 EESTI KEEL

Kasvatuse üldeesmärgid

1. Arendada lastel huvi eesti keele, rahvuslike tähtpäevade, kultuuri ja sümboolika vastu
2. Õpetada kuulama ja mõistma eesti keele kõla, vahet tegema eesti ja vene keelte vahel;
3. Arendada lastel oskus adekvaatselt reageerima lihtsamatele korraldustele/palvedele eesti keeles;
4. Soodustada eestikeelse hääldamise kujunemist lastel;
5. Õpetada lastele eestikeelset sõnavara ja väljendeid;
6. Julgustada lapsi korrata üksikuid sõnu, vastata lihtsamatele küsimustele;
7. Kujundada lastel valmidus suhtlemiseks eesti keeles;
8. Kasutada eesti keele õpetamisel erinevaid õppetegevuse viise nagu laulmine, liikumine, mängud jne.

Õppeteemad

MINA (nimi, tutvumine, tervitamine, tanu, palve)

MINU KEHA (pea, nägu, kehaosad)

MINU PERE JA KODU (sõbrad, vanemad, koduloomad, hone, tuda, asjad)

MINU PÄEV (ärkamine, pesemine, toit jne); TÄHTPÄEVAD; SÜNNIPÄEVAD

RIIDED JA JALATSID; MÄNGUASJAD JA SPORDIINVENTAAR

LOOMAD JA LINNUD

TRANSPORT, TÄNAV

POES, ARSTI JUURES

TELEFONIKÕNED (vastused, küsimused)

LOODUS JA ILM

NUMBRID JA PÕHIVÄRVID

5.8 KORREKTSIOONILINE TÖÖ

Lapsed vanuses 4 kuni 7 aastat

Korrektsooniline ja arendavtöö õppekava tasandusrühmas

Õppekava on mõeldud lastele kellel on järgmised probleemid:

- kõnehäired.

Õppekava osad:

I. kõne arendamine (leksikaliste teemade järgi).

1. sõnavara rikastamine
2. kõne grammatilise ehituse kujundamine ja täiendamine;
3. foneetiko-fonemaatilise keelesüsteemi arendamine;
  - kõne prosoodilise poole arendamine;
  - hääldamise korrektisoon;
  - sõna silbilise struktuuri arendamine;
4. kõnes seoste ning suhtlemisfraaside arendamine.

II Ettevalmistus õigekirjale

- fonemaatiliste ettekujutuste täiustamine, keelelise analüüsimise ja sünteesimise oskuse arendamine;
- õigekiri. Mõisted: *häälik ja täht*, tutvumine tähtedega, lugemine silpide kaupa, sõnade kaupa ja terviklike lausete lugemine. Loetud mõistmine, tutvumine mõnede õigekirja reeglitega.

III sensoorne areng ja kõrgeimate psühhiliste funktsioonide arendamine

Visuaalse, kuulmis- ja taktilise tajumise arendamine, visuaalse ja kuulmistähelepanu arendamine, mälu arendamine, mõtlemise arendamine.

IV liikumise koordineerimise arendamine:

1. üld-, peen ja artikulaatorse mootorika arendamine (vastutavad, liikumisõpetaja ja logopeed)
2. näolihaste, sõrmete, käte massaaž (vastutab logopeed);
3. hingamisharjutused (vastutab logopeed);

4. logopeediline rütmika (vastutab muusikaõpetaja).

5. logopeedi dokumentatsioon

I KÕNE ARENDAMINE (leksikaliste teemade järgi).

Sõnavara rikastamine.

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

1. koguda passiivset sõnavara, aktiveerida kõnes nimesõnade, tegusõnade ja omadussõnade kasutus kõikidel teemadel, ümbruskonna esemetest, ühiskondliku elu ja looduse nähtustest ettekujutuse laiendamine;
2. kujundada üldmõistete arusaamise oskus;
3. laiendada sõnavara läbi aktiivse isiklike vormide kasutamise ekspressiivses kõnes (isiklikud, omastavad, määratlevad asesõnad, mäarsõnad, põhi- ja järgarvsõnad);
4. kujundada lihtsamate eessõnade arusaamine;
5. kujundada mõiste „sõna“ ning arendada oskus kasutada seda;
6. õpetada, kuidas mõista ning kasutada tegevuste nimetusi, mis tähendavad sarnaseid tegevusi, näiteks peseb- enast peseb – pesu peseb, lamab-magab; tähenduslikult vastastikused mõisted, näiteks, pane-võta, tee kinni-tee lahti.

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

tapsustada ja laiendada mõistete vara, mis on seotud tähelepanekuteja nähtuste mõistmisega, luua vara fraasidest ning kõnevormidest. Kujundada oskus valida sobivamad sõnad antud situatsioonis.

1. Tagada üleminek passiivsest sõnavarast selle aktiivsele kasutamisele;
2. laiendada õigesti hääldatavate nimesõnade maht – esemete ja nende osade nimetused kõikides teemades;
3. rühmitada esemeid tunnuse järgi, selle alusel arendada sõnade tähenduse üldistatav mõiste, kujundada soolised ja liikmelised üldistatavad mõisted;
4. laiendada tegusõnade sõnavara eesliidete abil; mõista vahet enesekohaste ja isiklike tegusõnade vahel;

5. teha vahet ning rõhutada sõnaühendustes esemete tunnused nende sihtotstarbe järgi; vastata küsimusele: *missugune?*; rikastada aktiivne sõnavara omadussõnadega seotud toiduainete, taimede ja materjalidega; omistavate omadussõnadega ning hellitusliidega;
6. kõrvutada esemed ja tunnused, ning selle alusel mõista ja kasutada kõnes sünonüümid ja antonüümid;
7. laiendada lihtsamate eessõnade mõisted ning aktiveerida nende kasutus kõnes;
8. tagada omistatavate asesõnade, määratlevate omadussõnade, näitavate mäarsõnade, põhi- ja järgarvsõnade kasutamiseks ekspressiivses kõnes;
9. kinnistada mõiste „sõna“ ning õpetada seda kasutama .

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

1. laiendada, täpsustada ja aktiveerida sõnavara süstematiseerimise ning ümbrutsevast maailmast teadmiste üldistamise alusel;
2. moodustada nimisõnu hellitus- ja suurendusliidete abil, moodustada nimesõnu tegusõnadest;
3. rikastada ekspressiivse kõne keeruliste sõnadega, muutumatu sõnadega, antonüümitest ja sünonüümitest;
4. laiendada ettekujutusi sõna ülekantud tähendusest ja mitmetähenduslikkusest, õpetada kasutama neid;
5. rikastada ekspressiivne kõne omistatavate asesõnade, määratlevate omadussõnade, hellitusliidetega, omadussõnadega, mis iseloomustavad inimesi;
6. soodustada edaspidist tegusõnadega eesliidetega;
7. soodustada lihtsate ja keeruliste eessõnade praktilist valdamist;
8. rikastada ekspressiivne kõne arv-, ase-, määr- ja kesksõnadega.

2. kõne grammatilise ehituse kujundamine ja täiendamine

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

1. eristada ja kasutada mees-, nais- ja keskmist soost nimesõnuainsuses ja mitmuses nimetavas käändes;

2. kujundada oskus mõista obliikvakäänete küsimusi ning kasutada nendes käänetes nimesõnu alguses ühekaupa pärast lausetes lihtsamate eessõnadega;
3. moodustada ja kasutada kõnes nimesõnu hellitusliidetega;
4. kujundada oskus moodustada ja kasutada kõnes tegusõnu käskivas kõneviisis, infinitiivis, kindla kõneviisi olevikus ja minevikus;
5. eristada ja kasutada tegevuste ja tunnuste nimetused vastandliku tähendusega;
6. ühildada omistatavad asesõnad ja omadussõnad mees-, nais- ja keskmisest soost nimesõnadega;
7. kujundada oskus ühildada arvsõnu nimesõnadega;
8. kujundada oskus koostada lauseid mitmetest sõnast küsimuste/piltide/tegevuste demonstreerimise järgi, täiendada lauseid puudutavate sõnadega.
9. Õpetada laiendama lihtlauseid samaliigsete täiendite, aluse ja õeldisega.

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

1. tagada edaspidist sõnamoodustuse omandamist ja kasutamist ekspressiivses kõnes nii eessõnata kui ka eessõnaga fraasis – sõnade lõpud nii ainsuses kui ka mitmuses, eessõnad, nais-, mees- ja kesksõo lõpud, hellitusliited, eesliited.
2. moodustada ja kasutada ekspressiivses kõnes suhtadjektiive ja possessiivadjektiive;
3. kujundada oskus kasutada muutumatu sõnu;
4. täiendada oskus ühildada omadus-, arv – ja nimesõnu soos, arvus ja käändes;
5. täiendada oskus koostada lihtlauseid pildi järgi, vastates küsimustele ning tegevuste demonstreerimise järgi, laiendada neis täienditega;
6. kujundada oskus koostada lauseid sidesõnadega;
7. kujundada mõiste *lause* ja oskus seda kasutada, samuti ka aga analüüsida lauseid kahest- kolmest sõnast.

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

1. täiustada oskus kasutada nimesõnu ainsuses ja mitmuses kõikides kääntes nii eessõnata fraasis kui ka eessõnaga fraasis;

2. täiustada oskus moodustada ja kasutada nime- ja omadussõnad hellitus- ja suurendusliidetega;
3. kinnistada oskus ühildada omadus- ja arvsõnad nimesõnadega soos, arvus ja käändes;
4. kujundada oskus moodustada ning kasutada aktiivses kõnes omadussõnade võrdlusastmeid;
5. kinnistada oskus moodustada ja kasutada enesekohaseid tegusõnu, tegusünu erinevates ajavormides;
6. täiustada oskused koostada lihtlauseid ning laiendada neid;
7. täiustada oskus koostada ning kasutada lauseid sidesõnadega, mis seovad ajaliste, põhjuslike kõrvallauseetega;
8. kinnistada oskus analüüsida kahest osast koosnevaid lauseid ilma eessõnadeta. Kujundada oskus analüüsida lauseid lihtsamate eessõnadega ning oskus koostada selliste lausete graafilisesi skeeme;

3. foneetiko-fonemaatilise keelesüsteemi ja keeleliste analüüsi ning sünteesi oskuste arendamine

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

kõne prosoodilise poole arendamine:

1. kujundada õige hingamine ja pikaajaline suukaudne väljahingamine;
2. kujundada oskus sujuvalt hääldada;
3. kasvatada õige mõõdukas kõnetempo; (logopeedi matkimine)
4. arendada rütmilisus ja kõne intonatsiooni võljudusrikkus, hääle modulatsioon.

Hääldamise korrektsioon:

1. täpsustada varasema ontogeneesi täis- ja kaashäälikute hääldamist vabas kõnes;
2. akiviseerida kõneaparaadi liikumised, ette valmistada see kõikide rühmade häälikute hääldamiseks;
3. kujundada õige sisihäälikute hääldamine, automatiseerida häälikud mängulises vormis, vabas kõnelemisvormis.

Sõna silbilise struktuuri arendamine:

1. Kujundada oskus eristada kuulmise järgi pikad ja lühikesed sõnad;
2. kujundada oskus meelde jätta ja taasesitada silpide järjekord rõhu ning intonatsiooni vahetusega, taasesitada silpe erinevate kaashäälikutega aga samade täishäälikutega; taasesitada silpe kus on kaks kaashäälikut kõrvuti;
3. kujundada oskus õigesti hääldada lahtiste silpidega kahe- ja kolmesilbiliste sõnade rütmilist joont; õigesti hääldada ühesilbilised sõnad, kahesilbilised sõnad kahe kaashäälikuga kõrvuti;
4. kujundada arusaam mõistest *silp* ja oskus seda mõistet kasutada;
5. kujundada oskus eristada täis- ja kaashäälikud;
6. arendada oskus eristada häälikutest täishäälikud;
7. kujundada analüüüsi ja sünteesi esialgsed oskused; õpetada teostama sulg- ja täishäälikute liitmise analüüsi ja sünteesi;
8. õpetada eristama rõhkhäälikud *a, y, o* sõnades, eristama sõnad nende rõhkhäälikutega alguses;
9. õpetada eristama täishäälikud *m, n, h, m, κ* häälikute, silpide, sõnade reas, ka sõnade alguses ja lõpus, diferentseerida häälikuid, mis erinevad artikulaatorsete ja akustiliste tunnuste poolest (*m-h, n-m, õ-ð, κ-m*) häälikute, silpide, sõnade reas. Õpetada taasesitada silbid ja sõnad kolmest häälikust (*am, oh, ny, ma, kom, yxa*);
10. õpetada leidma sõnu etteantud häälikuga;
11. kujundada arusaam mõistetest *häälik, täishäälik, kaashäälik* ning oskus kasutada neid.

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

kõne prosoodilise poole arendamine:

1. kujundada õige kõneline hingamine ning pikaajaline suukaudne väljahingamine;
2. kinnistada oskus sujuvalt hääldada;
3. kinnistada oskus rääkida mõõduka tempoga matkides pedagoogi ja harjutustes kõne koordinatsioonile koos liikumisega;
4. arendada kõne rütmilisust, selle intonatsiooniline väljendusrikkus, hääle modulatsioon;

Hääldamise korrektsioon:

1. kinnistada õige häälikute hääldamine mängulises ja vabas tegevuses;
2. aktiveerida kõneaparaadi liigutusi, ette valmistada see kõikide rühmade häälikute hääldamiseks;
3. kujundada afrikaat-, sonoorsete ja joteeritud häälikute õiget hääldamist; automatiseerida pandud häälikud vabas kõnes;

Sõna silbilise struktuuri arendamine:

1. täiustada oskus eristada kuulmise järgi pikad ja lühikesed sõnad. Õpetada meelde jätma ning taasesitama silpide järjekorda rõhu ning intonatsiooni muudatusega, taasesitama silpide järjekorda erinevate kaashäälikutega ning samade täishäälikutega; taasesitama silpide järjekorda, kus on kaashäälikud kõrvuti;
2. tagada edaspidine erinevate häälikulise struktuuriga sõnade omandamine ja nende kasutamine kõnes;
3. kujundada oskus analüüsida ja sünteesida sõnu, mis koosnevad kahest, ühest või kolmest silbist;
4. kinnistada mõiste silp ning oskus seda kasutada.

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

kõne prosoodilise poole arendamine:

1. jätkata tööd õige kõnehingamise moodustamise osas – õige kõnelemine ja kõne sujuvus. Õpetada häälerežiimi jälgidma, mitte lubada hääle ja kisa forsseerimist;
2. õpetada lapsi, kuidas saab muuta hääle tugevust- rääkida tasemini, valjumini, mõõdukalt valjusti, tasaselt ja sosinal;
3. arendada hääle tembri, täiustada oskust muuta tooni kõrgust mängus;
4. õpetada lapsi rääkima rahulikus tempos;
5. jätkata tööd diktsiooni täpsuse ning kõne intonatsiooni väljendusrikkuse kallal;

hääldamise korrigeerimine

1. aktiveerida ja täiustada kõneaparaadi liikumist;

2. täpsustada häälikute *ц, ч, щ, р, рь, л, ль* hooldamist silpides, sõnades, lausetes, väikestes tekstides mängulises ja vabas kõnetegevuses;
3. lõpetada häälikute õige hääldamise automatiseerimine vabas kõnetegevuses;

sõna silbilise strktuusi arendamine:

1. jätkata tööd kolmesilbiliste sõnade kallal koos kõrvuti asuvate kaashäälikutega ning suletud silpidega, näiteks *абрикос, апельсин* ning selliste sõnade kasutamine lauses;
2. töötada ühesilbiliste sõnade kallal, kus on alguses või lõpus on kõrvuti asuvad kaashäälikud, näiteks *слон, мост*, ning kahesilbiliste sõnade kallal, kus on mõlemas silbis kõrvuti asuvad kaashäälikud, näiteks, *планка*, ning selliste sõnade kasutamise kallal;
3. töötada kolme-, nelja-, viiesilbiliste sõnade kallal keerulise häälikulise struktuuriga, näiteks, *динозавр, градусник, перекресток, температура*, ning nende sõnase lauses kasutamise kallal;

4. kõnes seoste ning suhtlemisfraaside arendamine.

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

1. arendada lapsel oskus kuulata teraselt temale pööratud kõnet ning mõista selle sisu;
2. arendada reaktsioon intonatsioonile ja intonatsioonile vastavale müümikale;
3. töötada kõne, müümiki, pantomüümiki, žestide ühildavuse ja adekvaatsuse kallal, mis on üks väljendusrikkaimaid kõnevahendeid mängus ja rollikäitumises;
4. kujundada oskus kõnega elustada mängusituatsiooni;
5. arendada oskus toetada vestlust, kosida ja vastata küsimustele, kuulata tähelepanelikult üksteist mitte sekkudes;
6. kujundada oskus korrata täiskasvanu järel kirjeldatav tekst kahest-kolmest lausest, aga pärast koostada ise kirjeldatav tekst täiskasvanu abil.
7. Kujundada oskus ümber jutustada muinasjuttude või väiksemate tekstide abil, näiteks, piltide alusel.

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

1. kasvatada aktiivne sundimatu tähelepanu kõnele, täiustada oskus kuulata pöördumat, mõista kõne sisu, kuulata vigu teiste inimeste ja oma kõnes;
2. täiustada oskus vastata küsimustele lühidalt ja täislausel, esitada küsimusi, dialoogi pidada, mitte sekkuda kui kaaslane räägib;
3. õpetada, kuidas koostada jutustusi-kirjeldusi, aga pärast ja kirjeldused-mõistatused esemetest ning muudest objektidest näidise, pakutud plaani järgi, seotult jutustada süz'leepiltide sisust pedagoogi poolt või koos pedagoogika koostatud plaani järgi;
4. täiustada oskus ümber jutustada väga tuntud muinasjutud.
5. Täiustada oskus kõnega elustada mõngusituatsioonid ning selle alusel arendada kõne kommunikatiivset funktsiooni.

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

1. arendada püüe arutada nähtut, jutustada oma elamustest ning katsumutest;
2. stimuleerida nii tunnetusliku huvi kui ka tunnetusliku suhtlemise areng ja kujundamine;
3. täiustada oskus dialoogi pidada, oskus küsimusi esitada ning vastata neile lüsidalt või täislauseltega;
4. kinnistada oskus koostada kirjeldavaid tekste ja kirjeldusi-mõistatusi etteantud plaani või iseseisvalt koostatud plaani järgi;
5. täiustada oskus ümber jutustada väikesi tekste ja muinasjutte;
6. kujundada oskus ümber jutustada tekste aja, tegevuse või jutustaja isiku muutmisel;
7. täiustada oskus koostada jutustuse piltide seeria järgi või pildi järgi koos pildil kujutatud tegevust eeldatavate või järgnevate sündmuste kirjeldamisega.

II. ETTEVALMISTUS ÕIGEKIRJALE:

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

Fonemaatiliste ettekujutuste täiustamine, keelelise analüüsimise ja sünteesimise oskuse arendamine:

1. kujundada mõiste *häälik*;
2. kujundada oskus eristada *täis-* ja *kaashäälikud*;

3. õpetada eristama häälikute reast täishäälikud;
4. kujundada esialgsed analüüsimise ja sünteesimise oskused. Õpetada tegema täishäälikute ühinemise analüüsi ja sünteesi;
5. õpetada eristama algsed rõhkhäälikud *a, y, o, u* sõnades, eristama sõnu argsete rõhkhäälikutega;
6. õpetada eristama kaashäälikuid *m, n, h, m, κ* häälikute, silpide ja sõnade reast, sõnade alguses ja lõpus, diferentseerima häälikuid, mis erinevad artikulaatorsete või akustilike tunnuste poolest (*m-h, n-m, õ-d, κ-m*) häälikute, silpide ja sõnade reas. Õpetada tegema silpide ja kolmest häälikust sõnade analüüsi ja sünteesi;
7. õpetada leidma sõnu etteantud häälikuga.

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

Foneemaatiliste ettekujutuste täiustamine, keelelise analüüsimise ja sünteesimise oskuse arendamine:

1. kujundada mõisted *täishäälik, kaashäälik* ja oskus kasutada neid;
2. kinnistada ettekujutused täis- ja kaashäälikutest, nende tunnusjoontest. Harjutada oskus eristada täis- ja sulghöölikud kuulmise järgi.
3. Kujundada oskus eristada kuulmise järgi kaashäälikud, mis on lähedased artikulaatorsete tunnuste poolest häälikute, silpide, sõnade reas, lausetes, vabas mängulises ja kõnlemistegevuses;
4. Kinnistada oskus etteantud häälikud eristada häälikute reast, täishäälikud sõna alguses, kaashäälikud sõna alguses ja lõpus;
5. Täiustada oskus teha kinniste ja avatud silpide, kolmest-viest häälikust sõnade analüüs ja süntees (juhul, kui hääldamine ei erine kirja-pildist);
6. Kujundada oskus eristada kaashäälikud järgmiste tunnuste järgi: helitu-heliline, kõva-pehme;
7. Kujundada mõisted *heliline, helitu, pehme ja kõva häälik*.

Õigekirja elementidele õpetamine:

1. kujunada arusaam mõistest täht ning ettekujutus sellest, mille poolest erinevad *täht* ja *häälik*;
2. tutvustada tähtedega *A, Y, O, Ё, Э, И Т, П, Н, К, М, Б, Д, Г, Ф, В, X*;

3. kujundada oskus koostada tähed õppepulkade, nööri või masaaika abil, voolides neid plastiliinist, joonistades näpuga liiva peal või õhus. Õpetada ära tunda tuntud tähed õigesti ja peegelkujutuses kirjutatud tähtede vahel.
4. kujundada oskus koostada ja lugeda häälikute ühendusi, avatud ja kinnised silbid ning sõnad äraõpitud tähtedega;
5. kinnistada oskus lugeda silpe, mis sisaldavat äraõpitud tähte;
6. kujundada oskus mõista loetud;
7. tutvustada mõnede õigekirja reeglitega (sõnade lahkukirjutamine lauses, suure tähe kasutamine lause alguses ja nimede kirjutamisel, punkti panemine lause lõpus.

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

Foneemaatiliste ettekujutuste täiustamine, keelelise analüüsimise ja sünteesimise oskuse arendamine:

1. kinnistada ettekujutused täis- ja kaashäälikutes, nende tunnustest. Harjutada täis- ja kaashäälikute eristamist, leida sõnu etteantud täis- ja kaashäälikutega.
2. kinnistada ettekujutused kaashäälikute tunnustest: pehme-kõva, heletu-heleline. Harjutada kaashäälikute diferentseerimist akustiliste tunnuste järgi ning nende moodustamiskoha järgi;
3. tutvustada häälikuteg *ц, ч, ш, л, ль, р, рь*. Kujundada oskus eristada need häälikud sõna taustal, leida sõnu nende häälikutega;
4. kujundada oskus teostada häälikute analüüsi ja sünteesi kolmest-viiest häälikust sõnades.

Õigekirja elementidele õpetamine:

1. tutvustada tähtedega: *Й, Е, Ё, Ю, Я, Ц, Ч, Ш, Л, Р, Ь, Ъ, С, З, Ш, Ж*.
2. kujundada oskus õigesti nimetada vene keele alfabeeti tähti;
3. arendada oskus teha tähti õppepulkadest, kuubikutest, mosaiigist, plastiliinist;
4. kinnistada oskus transformeerida tähti, eristada õigesti ja valesti kirjutatud tähti, täiendada puuduolevaid tähtede elemente;
5. täiendada oskus mõista loetud sõnu, lauseid, lühitekste.
6. Täiendada oskus mõnede õigekirja reeglitega (ча-ца tähega А, чу-щү tähega У);

7. õpetada last reebuseid ja ristsõnu lahendama;
8. kinnistada mõnede õigekirja reeglite oskus, millega olid lapsed tutvunud nooremas rühmas.

III SENSOORNE ARENG JA KÕRGEIMATE PSÜHHILISTE FUNKTSIOONIDE ARENDAMINE

Lapsed vanuses 4 kuni 5 aastat

Sensoorne areng:

1. rikastada tundeline kogemus meeleelundite arendamise teel erinevate esemete uurimise ajal;
2. teostada sensorsete etalonide omandamine (värvid, kujud, suurused);
3. tagada ratsionaalsete meetmetega esemete uurimise edukas omandamine;
4. arendada kuulmistajumine harjutustes loodushelide, olmeesemete helide, mänguasjade kontrastsete helide või esemete+asendajate helide äratundmisele ning eristamisele.

Psühhiliste funktsioonide areng:

1. arendada kuulmistõhelepanu ja mälu tasaste ja valjude,, kūrgete ja madalate helide tajumise kaudu;
2. arendada nägemistõhelepanu ja mälu töös paariliste või lahtilõigatud piltidega, kuubikute ja pusletega;
3. arendada mõtlemine harjutustega esemete rühmitamisele ja klassifitseerimisele. Soovitavad mängud: *mõista ära; mis kõlab?, kus kõlab? Miaha ja karu, paks ja peen, lelud, võluv kotike, mis on sahtlis, pood, jookse minu juurde, mitmevärmilised linnid, aita nukke jne.*

Lapsed vanuses 5 kuni 6 aastat

Sensoorne areng:

1. täiustada oskus uurida esemeid erinevate meetmetega;
2. arendada silmamõõt erinevate harjutuste ja mängude abil;
3. õpetada tajuma esemeid, nende tunnuseid, võrdlema neid ja nende tunnuseid/omadusi, rühmitama esemeid mingi tunnuse või omaduse järgi;
4. arendada võrvitajumine ja – eristamine, arendada oskus eristada värve nende erksuse järgi, õpetada nimetama värve õigesti; kujundada ettekujutus värvide järjekorras vikerkaares;

5. jätkata tutvustama lastele geomeetrilisi kujusid ja vorme, õpetama neid kasutama etalonidena esemete võrdlemisel.

Psühhiliste funktsioonide areng:

1. arendada kuulmistähelepanu ja mälu mitteköneliste helide tajumise kaudu. Õpetada eristama mõnede mänguasjade ja pillide kõlad;
2. Parendada visuaalne tähelepanu ja mälu töös osadeks lõigatud piltidega (4-8 osa, erinevad figuurid) ning puslite kokkupaneku kaudu.
3. jätkata arendama mõtlemine harjutuses seotud esemete rühmitamise ja klassifitseerimisega ühe või rohkem tunnuste järgi (võrv, suurus, vorm, materjal);
4. arendada ettekujutus ja selle alusel kujundada ja loomingulised oskused. Soovitavad mängud ja harjutused: *kuula tähelepanelikult; mõista ära; kukeke ja hiir; pane vikerkaar kokku; aita päkapikke; geomeetriline doomino; geomeetriline loto jne.*

Lapsed vanuses 6 kuni 7 aastat

Sensoorne areng:

1. arendada meeleelundid. Täiustada oskus tajuda esemeid ning nähtused kõikide meeleelunditega, eristada tajumise protsessis esemetele omased tunnused ja omadused, mille alusel võrrelda neid esemeid;
2. kinnistada põhivõrvide ja – varjundite tundmine, rikastada ettekujutused nendest.

Psühhiliste funktsioonide areng:

1. jätkata arendama kõik tajumiseligid, õpetada vastu võtta ja arvestada esemete võrdlemisel tunnused, mida tajuvad kõik meeleelundid;
2. täiustada oskus uurida esemeid, oskus ühildada nähtut;
3. arendada tähelepanu, mälu, stimuleerida loominguline ettekujutus, vältida mõtlemise steriotüüpsus. Soovitavad mängud: *kus koputati?; kelle hääl see on? Teoke; kann; mõista sosin!; kus laulas linnuke?; pimestikumäng kellukesega; leia kelluke; pane vikerkaar kokku; soojad ja külmad värvid; võluv kott; mis on kotis jne.*

IV. LIIKUMISE KOORDINATSIOONI ARENDAMINE:

Üld-, peen- ja artikulaatorse motoorika arendamine:

- kaela ja õlavöö võimlemine luuletuse ridade saatel;
- sõrmevõimlemine, luuletuste saatel (O.Krupentšuk „Luuletused kõne arendamiseks“);
- „Jutusta luuletus žestidega“ – kõne, millele kaasnevad keha, käte ja jalgade liigutused, see arendab rütmitunnet, assotsiatiivset mõtlemist ja ettekujutust;
- nimmevöö ja alajäsemete võimlemine;
- artikulaatorne võimlemine mängulises vormis luuletuse ridade saatel;
- rütmitunne arendamine omal kehal (kätega plaksutamine vastu põlvi, õlgu jne) ja täiendavate esemete abil, näiteks, muusikariistade abil;
- tingimuste loomine liikumisaktiivsuse jaoks, lihaste jõu, paindlikkuse, kannatlikkuse, kiiruse ja koordineerimisvõimete arendamine kõndimise, jooksmise, ronimise, roomamise, hüplemise ja muude harjutuste abil;

1. Näolihaste, sõrmete, käte enesemassaaž:

- näo ja kaela enesemassaaž valmistab ette lihased artikulaatorseks võimlemiseks, aitab lapsel tunda lihaseid ning juhtida neid, teeb müümikat ilmekaks;
- peopesa enesemassaaž stimuleerib pea ajukoore funktsioone, tugevdab selle regulaatorseid ja koordineerivaid funktsioone. Massaaži teostatakse erinevate harjude, pallide, espanderite ja muude seadmete abil;

2. Hingamisharjutused:

- kõnelemine on tihedalt seotud hingamisega. Kõnelemine toimub väljahingamise ajal, kui õhuvool täidab ühteaegselt häälemoodustavat ja artikulaatorset funktsiooni. Kõnelimese ajal väljahindamine on pikem kui sissehingamine, inimene teeb palju vähem hingamisliigutusi. Pikaajalisema väljahingamise jaoks on vajalik ka suurem õhu maht, seepärast kõnelemise ajal suurenem nii sisse- kui ka väljahingava õhu maht. Veel üheks kõnelemishingamise iseärasuseks on see, et väljahingamine toimub kõnelemise ajal väljahindamislihaste aktiivsuse abil. See lubab selle suuremat kestust ja sügavust ning peale seda ka suurendab õhuvoolu rõhku millela võimatu on helisev kõne.

Niimoodi on vaja kõnemoodustamiseks teha tugev õhuvool. Kõnehingamise arendamist peab teostama kolme etapiga:

- vahelihase-roide tüübi hingamise seadmine
- suukaudse pikaajalise väljahinguse kujundamine;
- suu- ja ninakaudsete väljahinguste, nende pikkuse ja ümberlülitamise differentseerimine;
- fikseeritus väljahinguste kujundamine;
- forseeritud väljahinguste kujundamine;
- fikseeritud ja forseeritud sissehinguste kombineerimise oskuse kujundamine;
- kõnelemise ajal õige hingamise vormimine;
- väljahingamise jaotamine kõnelemise protsessis;
- hingamine kõne ajal.

On nii staatilised kui ka dünaamilised hingamisharjutused, lisaks veel paradoksaalse võimlemise kompleks, mille autoriks Strelnikova A.N.

3. Logopeediline rütmika (vastutab muusikaõpetaja)

4. Logopeedi dokumentatsioon

1. Igale lapsele koostatavad kõnekaardid Речевые карты обследования на каждого ребенка.
2. Leksikaalsete teemade loetelu aastaks.
3. Lastega individuaalse töö päevik
4. vihik, kuhu kirjutab logopeed koduülesanded lapsele.
5. Rühma laste nimekiri.
6. Logopeedi töögraafik.
7. mapp „Töö vanemate“
8. Teemaatiline plaan - igale teemale eraldi
9. individuaalsed tööplaanid

	EESMÄRGID	TÄHTAJAD
1.	Laste uurimine	Õppimise esimesed kaks nädalat
2.	Kõne häälikute poole tähelepanu arendamine	õppeaasta jooksul
3.	Kuulmismälu arendamine	õppeaasta jooksul
4.	Selgelt, arusaadavalt, valjusti ja mingis tempos rääkimisoskuse arendamine	õppeaasta jooksul

KULTUURI-HÜGIEENILISED OSKUSED

1. Harjutada lapsi õigesi lauanõusid kasutada;
2. õpetada lapsi iseseisvalt või täiskasvanute abil käsi enne sööki peale jalutuskäiku või määrumist pesema, kuivatama nägu ja käed rätikuda, puhastama nina, kasutama individuaalseid hügieeniesemeid (taskurätik, rätik, pott, kamm)
3. õpetada täiskasvanuid, kaaslasi tervitama ning head aega neile ütlema, tarvitama sõnu, mis väljendavad palveid, tänu (aitäh, palun)
4. harjutada elementaarsed tänaval ja ruumis kultuurse käitumise reeglid;
5. riietumise ja lahtiriietumise kord. Täiskasvanu abil/juhendamisel õpetada võtta riided seljast, jalatsid jalast (nõöbid, takjakinnitus lahti teha); riided korda teha, kokku panna, õigesti need ka selja panna.
6. harjutada oskus korralik olla, oma välimuse eest hoolitseda;
7. söömisoskuse arendamine: süüa korralikult, võtta väikeste portsionidega toitu lusika või kahvliga, süüa vaikselt, õigesti kasutada lauanõusid, salvrätte, loputada suu peale sööki
8. köha või aevastamise ajal suu ja nina ette panna taskurätik või käsi ja kõrvale pöörduda
9. õigesti kasutada lauanõusid (kahvel, nuga)
10. riputada riided määratud korras ja kohas, jälgida, et riided ja jalatsid oleksid puhtad.

EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE PÕHIMÕTTED

1. Jätkata tööd lastega „Hea Alguse“ programmi raames;
2. Kasutada töös lastega demokraatilist kasvatus- ja õpetamise stiili: õpetaja ei tohi ainult juhtida, ta peab neid suunama;
3. Kaasata lapsi õppetegevuse planeerimisele, arvestada laste arvamust, millega ta saab ja tahab tegelda;
4. Koostada individuaalsed plaanid lastele erivajadustega;
5. Kasutada alarühmade meetodit töös lastega;
6. Viia läbi kord aastas kooli minevate laste testimine;
7. Mitte piirata aega tunniplaanis, lubada õpetajal võimalus iseseisvalt otsustada, millal toimuvad tunnid;
8. Jagada rühmaruum tegevuskeskusteks paremaks eesmärkide saavutamiseks;
9. Lubada lastel iseseisvalt kasutada materjale ja vahendi, asetades neid laste silmapiiril avatud riiulitel;
10. Luua tingimused, et lastel saaks üksinduses vajadusel olla, eraldi teistelt lastelt;
11. Luua rühmas tingimused, mis lubavad lastel mängida vee ja liivaga;
12. Tõsta õpetajate ning kogu personali professionaalsust kursuste abil;
13. Osaleda aktiivselt Maardu linna elus;
14. Vahetada kogemust pedagoogilise personali seas oma lasteaia aga samuti ka teistes eelkooli lasteasutustes;
15. Varustada eesti keele kabinetit. Vormistada lasteaia ineriõõr rahvuslikus stiilis;
16. Alustada eesti keele õpet lastele vanuses alates 3 aastat;
17. Täiendada metoodiline kabinet uute metoodiliste materjalidega ning nende alusel planeerida tööd lastega;
18. Lubada õpetajatel nende äranägemisel tuua rühma muusika- ja spordiriistad;

19. Kui rühmas on lapsi teistest rahvustest, siis toetada nende kultuusi, tutvustada teisi lapsi rahvusmängude, raamatutega jne, arvestades seejuures vanemate arvamust;
20. Arvestada plaanide koostamisel vanemate ja laste soove, selleks kasutada küsimustikke, vestlusi, konsultatsioone ja koosolekuid;
21. Luua kaasaegsed tingimused, et kasvatada füüsiliselt ja vaimselt terveid lapsi;
22. Vormistada muusikasaal vastavalt kaasaegsetele nõuetele;
23. Läbida õppe-ja kasvatustööd vastavuses režiimiga, arvestades laste vanust.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

Nende tulemuste kirjeldamisel on lähtutud üldoskustest ja valdkondade eeldatavatest õppetulemustest

Laste vanus – kuni 3 aastat

Füüsiline areng:

- Liigub vabalt, valdab oma keha;
- Kõrvalabiga kõnnib trepist üles ning alla;
- Viskab palli täiskasvanule, lööb jalaga põrandal seisvat palli
- Hüppab kahe jala peal;
- Täiskasvanu abil kukerpallitab;
- õigesti hoiab käes lusikat, pliatsit.

Kognitiivne areng

- osaleb dialoogis, kasutab sõna „Mina“ jutus iseendast;
- kasutab kõnes tegu-, nime-, sase-, omadus- ja arvsõnu;
- kõneleb seostatult, oskab ehitada kasutades õigeid grammatilisi vorme lühilauseid;
- nimetab tegevusi piltidel
- sõnavara on kuni 1500 sõna
- küsib „Mis see on?“, oskab vastata küsimustele: „Mis/Kes/Kus see on? Mida teeb?“;
- kuulab ja aru saab lihtsatest korraldustest ja täidab neid, nt Pane...(peale/alla/sisse jne), anna..., võta...;
- joonistab näidise järgi joone ning lihtsamaid geomeetrisi vorme;

Sotsiaalne areng

- tegutseb iseseisvalt ilma täiskasvanu abita;
- kasutab oma nime, tunneb end fotodel ning peegli ees;
- tegutseb vastavalt täiskasvanu korraldustele;

- saab aru teiste emotsioonidest;
- peamiselt, vajadusel abiga paneb selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jne; vajab abi nääpide, paelte ning lukkude puhul;
- meeldetuletamisel tänab, palub ning tervitab;
- meeldetuletamisel paneb oma asjad ja mänguasjad kokku;
- iseseisvalt peseb nägu, käsi ning kuivatab neid rätikuga;
- sööb kasutades lusikat, kahvlit ning joob tassist.

Musikaalne areng

- emotsionaalselt reageerib muusikale, laulab kaasa mõned meeldinud laulud;
- oskab kuulata lihtsamaid, eredalt väljendatud muusikateoseid (tants, marss);
- oskab mõnesid tantsuliigutusi.

Vanus 3 kuni 5 aastat

Füüsiline areng

- paraneb liigutuste koordineerimine ja täpsus – kõnnib mööga pinki ja kikiarvabail, hüppab kohal ja liikudes, üle nõõri, seisab ja hüppab ühel jalal jne
- lõikab välja lihtsamaid kujusid ja voolib neid;
- lööb palli tagasi, püüab palli;
- kasutab töövahendeid: pintslit, pliiatsit, vasar, käärisid;
- iseseisvalt kõnnib trepist üles ning alla;
- paneb kokku ja teeb lahti esemed keermega: purgid, arendavad mänguasjad jne;

Kognitiivne areng

- mõistab lihtsamaid suhteid, põhjusi ja järelõusi;
- liigitab esemed pikkuse, suuruse, laiuse ja kõrguse järgi;
- annab palutud esemete hulk (1-5)дает необходимое количество предметов (1-5);

- oskab näha ja nimetada 3-5 eseme üldtunnused;
- joonistab äratundvalt maja, inimest, puud jne
- reguleerib oma tegevusi sisekõne abil;
- oskab kasutada aja- ja ruumimõisteid;
- nimetab 8 värvi: pinane, sinine, kollane, roheline, must, valge, oranž ja lilla;
- konstrueerib ruumilisi mudeleid;
- koostab grammatiliselt õigeid lauseid;
- kasutab põhiliselt õigeid käände- ja pöördevorme;
- kasutab kõnelemisel keerulisemaid lauseid;
- oskab nimetada kuulnud jutustusi põhipunkte;
- oskab jutustada oma elu sündmustest, piltide süžest, oma lemmiktegevusest;
- tunneb peast luuletusi;
- oskab nimetada ja kirjutada mõnesid tähti;

Sotsiaalne areng:

- tunneb oma ees- ja perekonnanime; aadressi, oma vanemate ja lähisugulaste nimesid;
- saab hakkama eneseteenindamisega, kujunenud tualetiharjumused;
- riietub iseseisvalt, saab iseseisvalt hakkama nõöpidega, lukkudega ja sõlmedega;
- hoiab oma asju korras;
- vastab telefonikõnele, kutsub vajalikku täiskasvanut;
- saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses, püüab täita kodukorra reegleid, tervitab, ütleb head aega, tänab, palub;
- suhtleb täiskasvanutega;
- suhtleb eakaaslastega, osaleb üldmängudes, arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, ootab oma järjekorda,

- mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevusi teiste laste tegevusega;
- laulab ja tantsib muusika saatel, deklameerib luuletusi peast;
- korregeerib oma tegevust ja käitumist, kui täiskasvanu palub;
- oskab tegutseda täiskasvanu suuliste juhenduste alusel;
- seab endale mingeid eesmärke ning mingil määral täidab neid;
- tegeleb antud ülesandega iseseisvalt kuni 30 min;
- teab, mis sood ta on, kas poiss või tüdruk, identifitseerib ennast sama sood vanemaga;
- räägib oma emotsioonidest: rõõm, armastus, hoolitsus jne.

Musikaalne areng:

- emotsionaalselt reageerib muusikale, tähelepanelikult kuulab, võib määrata muusikateose tervikliku või selle osade iseloomu;
- kuulab muusikas motiive, mis vastavad teose nimetusele, määrab teose žanri, oskab teha erinevust muusikariistade vahel, oskab oma elamusi väljendada tantsuliigutustes, joonstustes;
- orienteerub piisavalt hästi muusikasaali ruumis, või osaleda erinevates ümberrivistamises, ilmekalt liigub, laulab ja tantsib;
- laulab hea meelega lihtsamaid laule, oskab täpselt artikuleerida laulmisel;
- õpib mängima laste muusikariistu, osaleb laste muusikariistade orkestris muusikaõpetaja saatel, osaleb musikaalses draama-mängus; mängib individuaalset rolli.

Eesti keel

- mõistab lihtsamast täiskasvanu ja teiste laste kõnes;
- tunneb ära tuttavaid sõnu ja väljendeid, mõistab neid.

Vanus 5-7 aastat

Füüsiline areng

- füüsiliselt aktiivne;

- juhib oma liikumist erinevas tegevuses nii ruumis kui ka õues;
- hoiab tasakaalu paigalolekul või liikudes, kontrollib oma keha asendit, kehahoiakut kõndimisel, istumisel ja paigalolekul;
- hoiab rütmi laulmisel ja liikumisel; kooskõlastab oma liikumist teiste laste liikumisega, rivistub oma rütm etteantud rütmile;
- oskab kasutada mängu- ja spordiiristu, visata-lüüa-püüda palli, veeretada võru, keerutada nõõri ja hüpata sellega;
- sõidab jalgratta ning tõukerattaga; suusatab jne;
- tantsib ja kasutab erinevaid tantsusamme tantsides üksinda, paaris või rühmas;
- kasutab õigesti kirjutamis- ja töövahendeid: pliiats, pintsel, käärid, nõel jne;
- liikub ohutult, jälgib reegleid.

Kognitiivne areng:

- kuulab ja märkab, on võimeline järgnema ja mäletama täiskasvanu seletusi;
- jälgib ning võrdleb, tõstab esile, mis on oluline mus aga mitte;
- hääldab õigesti kõik häälikud; kõne on selge ja arusaadav;
- jutustab päris täpselt erinevatest situatsioonidest;
- oskab tuttavate esemete ja nähtuste omadusi kirjeldada;
- oskab oma mõtteid väljendada ja edastada, seletada situatsioone, näeb põhjulikke ja järelduslikke seoseid;
- deklameerib peast luuletusi ja laulab laule;
- oskab kuulata mitte sekkudes täiskasvanute, õpetajate ja teiste laste kõnesse;
- oskab sobivate sõnadega oma emotsioone, mõtteid täpselt seletada, omab mitmekülgset aktiivset sõnavara, küsib tundmatute sõnade tähendust;
- jagab sõnad silpideks, tunneb silpide järjekorda sõnas;
- eristab sühikesed ja pikad häälikud;

- loeb mõnesid sõnu silphaaval;
- tunneb tähti, kasutab oma tegevuses ja mängus suuri joonistatud tähti sõnade tähistamiseks;
- tunneb ja nimetab lihtsamad kujud;
- loeb 10-ni õiges järjekorras;
- oskab kokku lugeda esemete hulka (kuni 4) *впутём охвата взглядом или подсчёта устанавливает количество предметов (до 4), отвечает на вопрос сколько;*
- oskab mõõta esemete pikkus nööri või kepi abil;
- liidab ja lahutab viie piires;
- tunneb levinumate mõõtühikute nimetused ja kuidas neid olmes kasutada;
- korrastab ja rühmitab esemeid ja nähtusi suuruse, asendi ja aja järgi;
- oskab oma esind määrata ruumis ;
- oskab aega määrata tunni täpsusega;
- oskab võrrelda esemed paaride loomise teel;
- oskab säilitada esemete hulk peale esemete ümbertõstmist;
- oskab määrata esemete hulga ning rühmitada esemed tunnuste järgi;
- saab aru terviklikust ja asjade suhetest (näiteks, koostab jutustuse piltide järgi).

Sotsiaalne areng

- käitub end vastavalt vastuvõetud käitumisreeglitele, on võimeline analüüsima oma käitumist;
- on võimeline võrdlemisi pikaajaliseks tahtejõiks;
- hoiab vaos omaemotsioone:
- tunneb ning arvestab teiste arvamust:
- hoiab positiivseid suhteid kaaslastega, tahab ning julgeb suhelda täiskasvanutega;
- võrdleb end kaaslastega, oma tegevusi ning nende tulemusi teiste laste tegevuste ning tulemustega;

- püstitab endale eesmäärke, tegutseb sihiliselt, püüab oma tegutsemised lõpuni viia;
- on võimeline lühiajaliseks keskendumiseks erinevates tegevustes;
- täidab täiskasvanu poolt antud päris raskeid korraldusi/juhendeid ning vajadusel korrigeerib oma tegevust;
- oskab telefoni kasutada: vastata kõnele, saata sõnum, ise helistada;
- kasutab ostu sooritamisel poes levinuimaid kaalu- ning rahaühikuid (nii mängus kui ka poes);
- vajadusel palub abi täiskasvanult või sõbralt;
- laps on aktiivne ja sõltumatu vanusele vastavates tegevustes;
- arvestab kaaslaste ja täiskasvanute tundeid.

Muusikaline areng

- emotsionaalselt ning huviga kuulab muusikat, oskab žanri määrata (tants, laul, marss, valss, sümfoonia jne);
- oskab tantsida nii vene kui ka eesti tantsu;
- oskab laulda oktaavi piires, emotsionaalselt ja väljendusrikkalt täidab muusikateoseid ansamblis või orkestri saatel.

Eesti keel

- saab aru nii täiskasvanu kui ka teiste laste lihtsamast eestikeelsest kõnest;
- õpib uusi sõnu ning väljendeid ja kasutab neid kõnes;
- oskab küsimusi esitada ning vastata neile;
- võib lühidalt ese kirjeldada;
- mõistab antud juhendeid ning käitub vastavalt;

tunneb eestikeelseis laule ning luuletusi

ERIPEDAGOOG

3-4 AASTASED LAPSED

Taju on oma olemuselt objektiivne, see tähendab, et objekti omadused, nagu värv, kuju, maitse, suurus jne, ei ole lapse jaoks esemetest eraldatavad. Ta näeb neid koos objektiga, peab ta neid lahutamatuks objekti juurde kuuluvaks. Tundub, et ta ei adu kõiki objekti tunnuseid, vaid ainult kõige väljenduslikumaid ja mõnikord ainult ühte neist, mille kaudu laps eristab enda jaoks objekti teistest.

Tähelepanu. Võime, suunata tähelepanu kahele objektile aasta alguses, laieneb aasta lõpuks juba neljale objektile. Laps suudab nüüd koondada ja hoida aktiivset tähelepanu 7-8 minuti kestel. Selline tähelepanu ise on olemuselt tahtevaba ja selle püsivus sõltub suure osas tegevuse olemusest.

Mälu. Selles vanuses lapsel kahekordistub, aasta vältel suutlikus meelde jätta kahte objekti, võimekus jätta meelde neli, nii nägemis-filmide kui kuulmismälu abil. Laps mäletab hästi kõike, mis on talle eluliselt olulise tähtsusega ja põhjustab tugevat elamust. Teave, mida ta korduvalt näeb ja kuuleb, on hästi seostatud. Hästi on arenenud mootorika: paremini jääb meelde kogemus, mis oli seotud kehalise liikumisega.

Mõtlemine. Laps püüab analüüsida, mida ta enda ümber näeb, võrrelda objekte omavahel ja teha järeldusi nende vastastikuse suhte kohta. Lapsed võivad võrrelda ja rühmitada rõhutades objekti omapära värvi ja kuju alusel.

Kujutlusvõime on veel nõrgalt arenenud, täheldatakse ainult esialgsete mängude kavandamise või produktiivse tegevuse elemente.

Kõne. Sõnavara suureneb keskmiselt kuni 1500 sõna aastas. Isikust tulenevad erinevused on vahemikus 600 kuni 2300 sõna. Kasvab erinevate sõnade kasutamine: verbide, omadussõnade ja muu keelelise väljenduse osakaal suureneb võrreldes nimisõnadega. Lause pikkus suureneb, ilmuvad esimesed keerukad laused.

4-5-AASTASED LAPSED

Taju Laps omandab objektide omaduste aktiivse tunnetamise meetodeid: mõõtmine, võrdlemine, kehtestades, objektide objekte üksteisele jne. Ümbritseva maailma tundmaõppimise käigus avastab laps erinevaid omadusi: värve, vorme, eseme suurust, aja omadusi, ruumi, maitset, lõhna, heli, esemete pinna omapära. Ta õpib tajuma nende kohalolekut, eristama varjundeid ja eripära, leiutama avastamise meetodeid, meelde jätma nende nimetusi. Tekib arusaam geomeetriliste kujundite (ruudukujuline, ring, kolmnurk, ovaalne, ristkülik ja hulknurk) kontseptsioonist; seitsme värvi spektri, valge ja must; suuruse parameetrite (pikkus, laius, kõrgus, paksus) kohta; ruumi (kaugel, lähedal, sügav, madal, seal, siin, ülalt alla); aja (hommikul, pärastlõunal, õhtul, ööl, hooajal, tundides, minutites jne); objektide ja nähtuste (heli, maitse, lõhna, temperatuuri, pinna omapära jne) omapärade kohta.

Tähelepanu võime suureneb, lapse suutlikkus keskenduda suureneb 15-20 minutile. Mis tahes toimingute tegemisel suudab ta oma mällu salvestada lihtsamaid tingimusi.

Mälu. Hakkab arenema automaatse meelde-jätmise- ja seejärel tahtliku meeldejäätamise protsess. Viienda eluaasta lõpuks ilmnevad materjali elementaarse süstematiseerimise katsed, et seda meelde jätta. Mälumaht suureneb järk-järgult ja viiendal eluaastal laps kordab täpsemalt seda, mida ta mäletab. Lapsed suudavad meelde jätta kuni 7-8 eseme nimed. Laps hakkab asju automaatselt meelde jätma: lapsed on võimelised neile antud ülesande meelde jätma, meeles pidama täiskasvanute juhiseid ja lühemaid luuletusi jne.

Mõtlemine Hakkab arenema imaginaalne mõtlemine. Lapsed on juba suutelised kasutama lihtsamaid skemaatilisi pilte kergemate ülesannete lahendamiseks. Nad oskavad kava alusel ehitada, lahendada labürint ülesandeid. Areneb hasart. Lapsed võivad öelda, mis juhtub objektide vastastikuse mõju tõttu nende ruumilise asukoha järgi. Selles vanuses laps suudab objekte samal ajal analüüsida kahe tunnuse järgi: värvi ja kuju, värvi ja materjali jne. Ta oskab võrrelda esemeid värvi, kuju, suuruse, lõhna, maitse ja muude omaduste alusel, leida erinevusi ja sarnasusi. 5-aastaseks saamiseks oskab laps kokku panna neljaosalise pildi ilma näidist kasutamata ja kuue osalise kasutades näidist. Võib

kokku koondada mõisteid, mis on seotud järgmiste kategooriatega: puuviljad, köögiviljad, riided, jalanõud, mööbel, nõud, transport.

Kujutlus areneb edasi. Formeeruvad sellised funktsioonid nagu originaalsus ja loomingu-
gulius. Lapsed oskavad iseseisvalt välja- mõelda väikese muinasjutu etteantud teema kohta.

Kõne Helide ja diktsioonide parem hääldamine. Kõne meelitab laste tähelepanu ja nad kasutavad seda aktiivselt. Laste sõnavara on rikastatud, sõnade kasutamise võimalused laienevad. Väljendite morfoloogiline koosseis on mõnevõrra muutunud verbide, omadussõnade ja kohanimede sagedasema kasutamise tõttu.

5-6 AASTASED LAPSED

Taju jätkuvalt areneb värvide, kujundite suuruste taju ja objektide struktuuri taju; lastel on väljaarenenud ideede süstematiseerimine. Nad eristavad ja nimetavad mitte ainult esmaseid värve ja nende kergeid toone, vaid ka vahepealset värvitooni; ristkülikute, ovaalide, kolmnurkade kuju. Nad mõistavad objektide suurust, joondavad kergusega - kuni kümme erinevat objekti ülenevas või kahanevas järjekorras.

Tähelepanu suureneb stabiilsus, arendab võime selle jagamisel ja ümbersuunamisel. Võib täheldada üleminekut juhuslikust tähelepanu suunamiselt tahtlikule. Maht on aasta alguses 5-6 objekti, aasta lõpuks - 6-7.

Mälu. hakkab moodustama meelevaldne mälu. Laps suudab kujutismälust jätta meelde 5-6 objekti. Kuuldava verbaalse mälu maht on 5-6 sõna.

Mõtlemine Areneb edasi kujutlev mõtlemine. Lapsed suudavad lahendada ülesandeid mitte ainult visuaalselt, vaid ka mõtetes nende objektide ümberkujundamise lõpuleviimiseks jne. Mõtlemise arenguga kaasneb mõtletegevuse vahendite arendamine (skemaatiliste ja keerukate ideede väljatöötamine, ideed muutuste tsüklilisuse kohta).

Kujutlust iseloomustab fantaasia õitsele puhkemine. Eriti ergas on lapse kujutlus-võime on mängu ajal, kus ta tegutseb entusiastlikult.

Kõnes jätkub aranemine, sealhulgas heli kül. Lapsed võivad hääldada, vilistada ja susistada. Areneb foneemiline kuulmine, kõne intonatsiooniline väljendus luule lugemisel, rollimängus, igapäevaelus. Paraneb kõne grammatiline struktuur. Lapsed kasutavad peaaegu kõiki kõne osi, osalevad aktiivselt sõnade loomises. Leksikon muutub rikkamaks: sünonüüme ja antonüüme kasutatakse aktiivselt. Areneb seoseline kõne, nad oskavad pilti kirjeldada, edastades mitte ainult peamist asja, vaid ka üksikasju.

6-7 AASTASED LAPSED

Taju areneb edasi.

Tähelepanu Suureneb stabiilsus - 20-25 minutit, tähelepanu hulk on 7-8 elementi. Laps näeb topelt kujutist.

Mälu. Laps oskab uurida objekte, teostada sihikindlat vaatlust, tahtlikult tähelepanu juhtida ja selle tulemusena ilmneb tahtlik mälu.

Mõtlemine Hakkab moodustuma verbaalne mõtlemine.

Kujutlusvõime. Selles vanuses on iseloo-mulik kujutlusvõime funktsiooni aktiveerumine – alguses taaslustamine ja siis loovus.

Kõne. Kõne helipool, grammatiline struktuur, sõnavara, ühendatud kõne areng jätkub. Laste väljenduses peegeldub nii üha rikkam sõnavara kui ka üldistuste olemus. Nad hakkavad aktiivselt kasutama üldisi nimisõnu, sünonüüme, antonüüme, omadus-sõnu jne.

KOOSTÖÖ VANEMATEGA

1. vanemate üldkoosolekute läbiviimine (teemad on märgistatud rühma aastakavades)
2. üldkoosolekute läbiviimine vanemate jaoks koos gümnaasiumi algklasside õpetajatega
3. õppeaasta lõpus üldkoosoleku läbiviimine sõimevanuses laste vanemate jaoks, kelle lapsed tulevad meie lasteaeda uues õppeaastas
4. stentide vormistamine vanemate jaoks, osa infost iganädalaselt muutub.
5. spetsialistide nõustamist korraldamine vanemate soovil või pedagoogide vajadusel
6. tutvumine ning vanemate informeerimine infomappide vahendusel, mis uuenevad igakuiselt
7. individuaalsete vestluste ning vanemate nõustamise korraldamine lasteaia personali poolt.
8. üks kord aastas vanematega arendusvestluse läbiviimine

DIGIPÄDEVUSED JA ROBOOTIKA

Üheks õppe- ja kasvatustegevuse põhimõteteks on laste digipädevuse alusoskuste kujundamine. Miks on oluline kujundada laste digipädevusi juba lasteaias? Meid ümbritseb iga päev tehnoloogia, lapsed puutuvad kokku kõikvõimalike digivahenditega varajasest east saadik, tunnevad ja käsitlevad neid palju rohkem ja osavamalt kui nende vanemad või õpetajad lasteaias. Tavaliselt piirduvad laste oskused digivahendite kasutamisel just mängudega: nt. nutitelefoni, mängukonsooli, millega saab laps ilma väljaõppeta hästi hakkama. Tänapäevased IT-teenused on kasutajasõbralikud ja intuiitselt arusaadavad. Kuna meie maailm on iga aastaga elektroonilisem, siis meie lasteaiad pooldavad seda mõtet, et on vaja lastele õpetada, kuidas õigesti erinevaid digivõimalusi kasutada.

Alustasime lihtsamatest asjadest, mis on lastele aimatavad ja meeldivad. Muidugi, on olemas meil ka interaktiivsed tahvlid rühmades ning õpetajad korraldavad õppetegevusi ka nende aktiivsel kasutamisel. Aga lastelemmikud on siiski meie uued põrandarobotid.

Maardu Lasteaia Rukkilill projekt robotiliste vidinate õppetöös kasutamisest sai 2018. aastal rahalise toetuse HITSA poolt ning tulemusena olid soetatud laste õppetegevuste mitmekesistamiseks robotid. Nii ilmusid lasteaias Bee- ja Blue botid ja teised vajalikud õppematerjalid: õppematid, pildid, kaardid. Lasteaia rühmad kasutavad digiseadmeid igapäevases õppetegevuses. Bee- ja Blue- botide abil omavad lapsed esimesi teadmisi lihtsamate digiseadmete juhtimisest ja programmeerimisest, laste jaoks loomulikul viisil: mängu kaudu. Armsad väikesed põrandarobotid aitavad lapsi oma teadmisi, loovust, mõju arendada.